

Slovensko ljudsko
Gledališče Celje

Sezona 2009/2010

David Mamet

ROMANCA

Mag. Tina Kosi, upravnica
Dr. Borut Smrekar, pomočnik upravnice
Janez Pipan, režiser
Tatjana Doma, dramaturginja
Miran Pilko, tehnični vodja
Jože Volk, lektor

Jerneja Volfand, vodja programa
Telefon +386 (0)3 4264 214
Faks +386 (0)3 4264 220
E-naslov jerneja.volfand@slg-ce.si

Barbara Herzmansky, vodja marketinga in odnosov z javnostmi
Telefon +386 (0)3 4264 205, +386 (0)51 651 821
E-naslov barbara.herzmansky@slg-ce.si

Urška Zimšek, blagajničarka
Telefon +386 (0)3 4264 208
E-naslov blagajna@slg-ce.si
(Blagajna je odprta vsak delavnik
od 9.00 do 12.00 in uro pred predstavo.)

Tajništvo
Janja Sluga, poslovna sekretarka
Telefon +386 (0)3 4264 202
Faks +386 (0)3 4264 220
Centrala +386 (0)3 4264 200
E-naslov tajnistvo@slg-ce.si

Spletna stran www.slg-ce.si

Ustanovitelj SLG Celje je Mestna občina Celje.
Program gledališča finančno omogoča Ministrstvo za kulturo RS.

SVET SLG CELJE

Tatjana Doma, Miran Gracer, Zdenko Podlesnik (predsednik),
Stane Seničar, mag. Anton Šepetavc

ČLANI STROKOVNEGA SVETA SLG CELJE

Milena Čeko Pungartnik, Marijana Kolenko, prof. dr. Radko Komadina,
Minca Lorenci, Barbara Medvešček, dr. Katja Mihurko Poniž
(predsednica)

David Mamet

ROMANCA

(Romance)

Komična drama
Prva slovenska uprizoritev

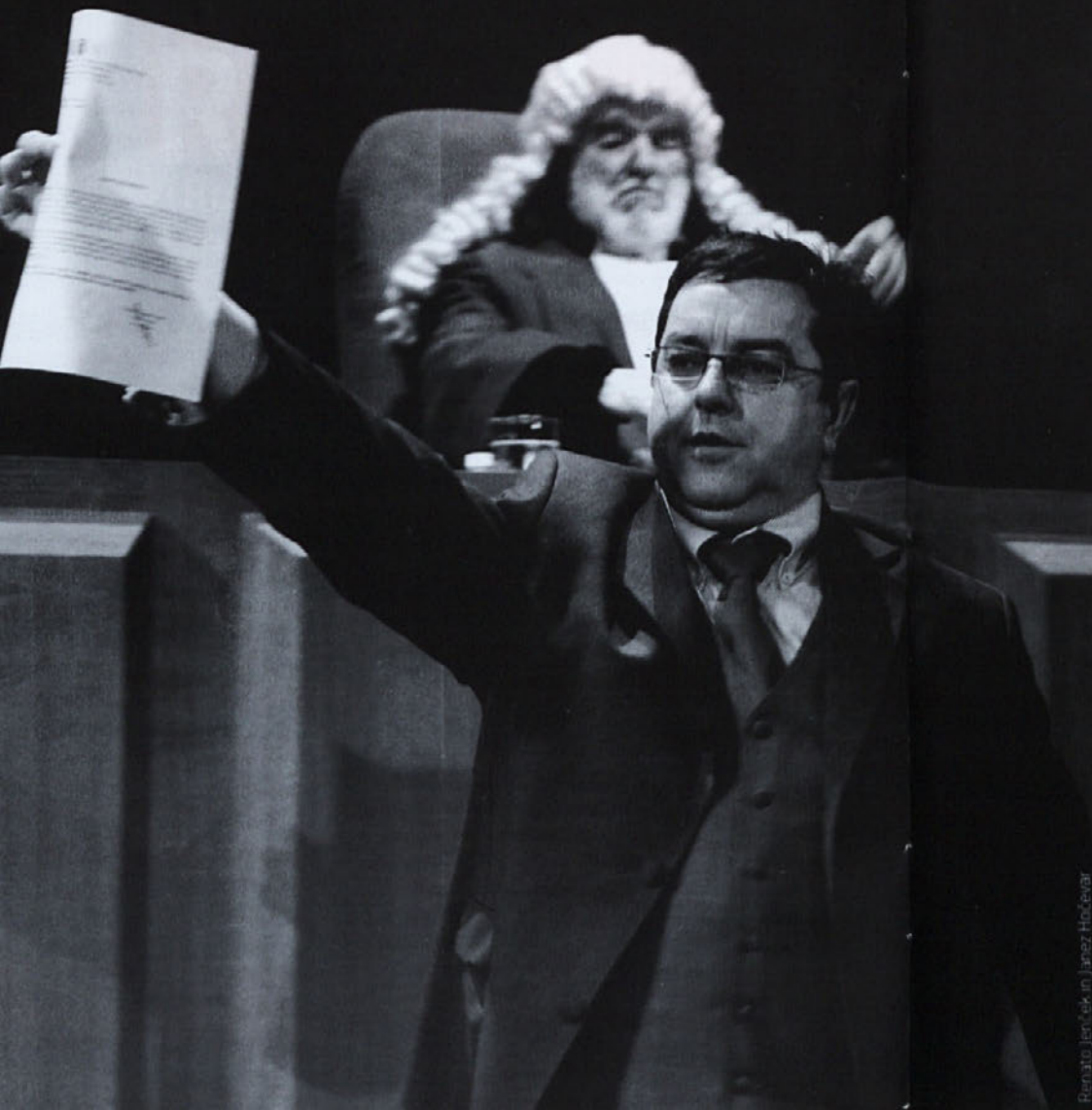
Prevajalec **Zdravko Duša**
Režiser **Matjaž Zupančič**
Dramaturginja **Tatjana Doma**
Scenografinja **Sanja Jurca Avci**
Kostumografinja **Bjanka Adžić Ursulov**
Glasbeni opremljevalec **Vanja Novak**
Lektor **Jože Volk**
Oblikovalec luči **Andrej Hajdinjak**

IGRALCI

Tožilec **Renato Jenček**
Zagovornik **Mario Šelih**
Obtoženec **Vojko Belšak**
Sodnik **Janez Hočevar k. g.**
Sodni sluga **David Čeh**
Bernard Aljoša Koltak
Zdravnik **Zvone Agrež**

Vodja predstave **Zvezdana Kroflič Štrakl** • Šepetalka **Breda Dekleva** • Lučni mojster **Dušan Žnidar** • Tonski mojster **Drago Radakovič** • Rekviziter **Emil Panič** • Dežurni tehnike **Rado Pungaršek** • Šivilje **Dragica Gorišek, Marija Žibret, Ivica Vodovnik** • Frizerki **Maja Zavec, Marjana Sumrak** • Garderoberke **Melita Trojar, Mojca Panič, Zdenka Anderlič** • Odrski mojster **Gregor Prah** • Tehnični vodja **Miran Pilko** • Upravnica mag. **Tina Kosi**

Premiera 19. marca 2010

Renato Jeršek in Janez Hočevar

Dramatik, scenarist, režiser, pesnik, esejist in romanopisec David Mamet (1947, Flossmoor, Illinois, ZDA) sodi med vodilne ameriške dramatičke, v družbo Arthurja Millerja in Edvarda Albeeja. Od svojega preboja leta 1975 velja za enega najbolj izvirnih in posebnih ameriških dramatikov, predvsem zaradi t. i. »Mametspeaka«, edinstvenega prevoda govorice urbanega Chicaga v dramski dialog. Njegova dramska besedila in filmske scenarije odlikuje inteligenten, jedrnat, precizen, pogosto vulgaren dialog in raziskovanje moškosti.

Izhaja iz meščanske židovske družine. Odrasel je v sosedi South Shore v Chicagu. Njegova starša sta otroka poljsko-ruskih Židov, ki so emigrirali v ZDA po množičnem preganjanju Židov leta 1906. Mamet se je jidiša naučil od svoje babice Kalare. Njegov oče Bernard Morris Mamet je bil delavski odvetnik, mati Leonore June Mamet (rojena Silver) pa učiteljica. Njegov oče je bil velik ljubitelj semantike, tu nekateri iščejo izvor specifičnega Mametovega dramskega jezika. Izoblikoval je vaje, s katerimi naj bi odraščajoči Mamet izboljšal svojo zavest o jeziku. Na pamet se je moral naučiti zapletene otroške rime s posnetkov *Mednarodnega združenja za semantiko*, ki mu jih je oče pogosto predvajal. Mama je bila nagle jeze in ostrega jezika, rada se je igrala z besedami in pomeni besed, iz česar izvira Mametovo nenehno iskanje besedne varnosti v gledališču, kot neke vrste nadomestilo za besedno in čustveno izmikanje staršev v otroštvu. Njegovo otroštvo naj bi bilo polno nasilja, pomanjkanja ljubezni, verbalne in čustvene manipulacije. Mamet je nekoč izjavil, da nihče s srečnim otroštvom ni šel v šolstvo. Njegova sestra Lynn Mamet pa je izjavila: »Naj samo rečem, da nisva žrtvi srečnega otroštva. Bilo je veliko nasilja, najhujše pa je bilo emocionalno nasilje. To je bil emocionalni terorizem.«¹

¹ Nadel, Ira. David Mamet, A life in the Theatre, Methuen Drama, 2008, str. 16.

Zaradi pomanjkanja ljubezni in naklonjenosti staršev se je med Mametom in njegovo sestro Lynn spletla izredno močna vez, ki ju je povezovala celo življenje. Mametu so starši rekli, da ni inteligenčen, čeprav so že v zgodnjem otroštvu testi nakazali njegove talente in napovedali njegove spretnosti. Pod rubriko '*Posebne sposobnosti*' so zabeležili »brezmejno domišljijo za pripovedovanje zgodb, izreden občutek za ritem, popoln občutek za čas in strukturo«². Ker so starši zavračali in ignorirali njegove sposobnosti, je postal nesamozavesten, v šoli pa je bil slab učenec.

Starša sta se ločila po šestnajstih letih zakona, leta 1959, ko je bil Mamet star dvanajst let. Tri dni po ločitvi se je njegov mama ponovno poročila s sveže ločenim Bernardom Kleimanom, bivšim družabnikom Bernieja Mameta. Ločitev staršev in mamina takojšnja poroka sta nanj močno vplivali. Skoraj vse njegove igre govorijo o nasprotju med dvema posameznikoma, o naravi razdora, o energiji, ki je potrebna za spravo. Novo družinsko okolje otrokoma ni nudilo nobene toplote in varnosti. Mati se je psihično znašala nad otrokoma, krušni oče je pogosto v napadu jeze razbil stekleno kuhinjsko mizo in redno pretepal Mametovo sestro.

Ko je bil star štirinajst let, se je leta 1961, po dveh letih življenja z mamo in krušnim očetom, preselil k očetu. Odnos med očetom in sinom je ostal tekmovalen in

poln preprirov z dolgimi obdobji hladnosti in redkimi trenutki sreče. Začel je hoditi na izredno napredno šolo *Francis Parker School*, kjer učencev niso ocenjevali z ocenami, in postal zelo uspešen učenec. Začel se je ukvarjati z glasbo (igral je klavir), s športom (predvsem z rokoborbo in nogometom), opravljal je različna dela. Na šoli je bil znan po igranju klavirja, v Brechtovi *Operi za tri groše* pa je odigral glavno vlogo. Po selitvi k očetu je začel delati v gledališču in tudi redno zahajati na predstave. Bil je scenski delavec v gledališču *Hull House*, kjer so uprizarjali Pinterja, Ionesca, Becketta in druge. Mamet je začel brati dramatiko, predvsem Pinterja in Becketta, in gledati predstave v gledališču *Hull House*. Njegova naslednja gledališka šola je bilo gledališče kabaretnega stila *Second City*, ki je bilo eno najbolj zanimivih improvizacijsko-kabaretnih gledališč v Chicagu. Mamet je tam spoznal tehniko skečev in improvizacij. Tam je delal ponoči kot pomožni natakod od leta 1963 do leta 1965, vrtel stare filme ob popoldnevih in občasno igral klavir na otroških revijah.

Namesto študij prava, ki je bil očetova želja, je izbral študij angleške literature in gledališča na eksperimentalnem *Goddard Collegeu* v Vermontu, kamor se je vpisal leta 1965, in za nekaj časa urbani Chicago zamenjal z ruralnim okoljem. Sredi podiplomskega študija se je odločil za študij igre in bil osemnajst mesecev v New Yorku v *Neighborhood Playhouse School of Theatre*. S to izkušnjo naj bi ga minile vse želje po igri,

2 Mamet, David. *Writing in Restaurants*, Penguin Books, 1986, str. 21.

saj je spoznal, da nima prav nič igrskega talenta. Med počitnicami in po končanem študiju je opravljal najrazličnejše poklice, pripravljale je hitro hrano, bil mornar v trgovski mornarici, taksist, pisec podpisov k slikam v mehki porno reviji *Oui*, tovarniški delavec, agresiven trgovec s sumljivimi posli, kot je prodaja zemlje v Arizoni in na Floridi po telefonu, vzgojitelj v popravnem domu. Po diplomi je krajši čas poučeval igro na *Goddard Collegeu*. Tam je začel pisati dialoge za svoje študente in z njimi uprizarjal prve verzije nekaterih svojih kasnejših iger.

Po vrnitvi v Chicago leta 1972 je sodeloval pri ustanovitvi gledališke skupine *St. Nicholas Players*. Uprizarili so njegove kratke igre, nekatere v *St. Nicholas Players*, druge na *Godman Stage 2* v režiji Gregoryja Mosherja, ki je kasneje postal Mametov dolgoletni sodelavec. Opravljale je več različnih služb in se nazadnje ustalil kot predavatelj filma in gledališča na različnih ameriških univerzah in sodelavec gledaliških skupin (*Goodman Theatre* v Chicagu, kjer je bil nekaj časa tudi umetniški vodja, in *Ensemble Studio Theatre* v New Yorku). Zelo uspešen je tudi kot scenarist in filmski režiser. Je tudi avtor romanov, nedvomno pa sodi tudi med zanimivejše ameriške esejiste. V svojih tematsko zelo raznolikih esejih na izjemno zanimiv način združuje svojo osebno izkušnjo s širšimi sociološkimi in psihološkimi analizami pojavov in dogajanj v sodobni ameriški družbi. Pomembni so tudi njegovi spisi o gledališču in filmu, v katerih se upira prevladujočim

hollywoodsko-broadwayskim trendom in se zavzema za poglobljeno raziskovanje skrivnosti človeškega bivanja.

Ameriški gledališki kritik John Lahr je leta 1997 zapisal: »Mamet pripada panteonu velikih dramatikov tega stoletja; za ameriško gledališče na koncu stoletja je naredil tisto, kar je njegov heroj, ikonoklastični sociolog Thorstein Veblen, naredil za ameriško sociologijo na začetku: iznašel je rušilni, pogosto zabavni recept za seciranje norosti ameriškega življenja.«³

Svojo kariero v gledališču je Mamet začel kot igralec in režiser, dokler se ni v sredini sedemdesetih let dvajsetega stoletja uveljavil kot dramatik. Prelomnico v njegovi gledališki karieri pomenita igri *Seksualna perversija* v Chicagu (*Sexual Perversity in Chicago*, 1974), zanjo je leta 1974 prejel Jeffersonovo nagrado za najboljšo novo chikaško igro, in *Ameriški bizon* (*American Buffalo*, 1975), ki so jo istega leta uprizarili v gledališču *Goodman* v Chicagu, naslednje leto pa še na newyorškem off-Broadwayju in Broadwayju. Za *Ameriškega bizona* je dobil Jeffersonovo nagrado v Chicagu in nagrado Obie v New Yorku. S to igro se je Mamet uveljavil kot pomemben avtor ameriške dramatike in kot avtor, o katerem so začeli na veliko pisati. Z londonsko uprizoritvijo

3 Thorstein Veblen (1857–1929) je bil ameriški sociolog in ekonomist norveškega rodu. Bil je vnet kritik učinkov ameriške ekonomije. Zaslouel je s knjigo *The Theory of the Leisure Class* (1899), v kateri je zapisal, da se ostra dejavnost neogibno prevesi v goljufijo. Ko enkrat človek nima več legitimnega interesa, da se etično vede in je edina meja njegovega delovanja domnevni prirojeni občutek za fair play, potem fair play postane zastarel pojem.

Ameriškega bizona leta 1978 pa je prodril v Evropo. Tema dvema igrama je sledila vrsta uspešnih dramskih besedil (*Edmond*, 1982, nagrada Obie za najboljšo igro 1983; *Glengarry Glen Ross*, 1984, Pulitzerjeva nagrada za dramo leta 1984, New York Drama Critics' Circle Awards 1984; *Speed-the-Plow*, 1987, nagrada Tony za najboljšo igro 1988; *Oleanna*, 1992; *Bostonska naveza*, 1999), nekaj radijskih iger, gledališke priredbe, filmske priredbe lastnih gledaliških iger ter izvirni televizijski scenariji in več kot dvajsetih filmskih scenarijev (*Razsodba*, *Hiša iger*, *Nismo angeli*, *Umor*, *Glengarry Glen Ross*, *Oleanna*, *Ameriški bizon*, *Španski zapornik*, *Pasji dnevi*, *Med državno in glavno*, *Rop*).

Svoj prvi scenarij za film *Poštar vedno zvoni dvakrat* z Jessico Lang in Jackom Nicholsonom je napisal leta 1981. Prejel je kar dve nominaciji za oskarja za filmski scenarij, in sicer za *Razsodbo* (1982) in *Wag the Dog* (1997).

S filmom *Hiša iger* (*House of Games*, 1987) je uspešno debitiral tudi kot filmski režiser. Poleg pisanja se Mamet posveča tudi praktičnemu gledališču, režira ali pa je prisoten na vajah pri uprizarjanju lastnih besedil in zato je verjetno njegovo gledališče predvsem igralsko gledališče. Občasno predava o gledališču in filmu na univerzah Yale, Columbia, New York University in ves čas tudi teoretično reflektira svoje delo v gledališču in filmu.

Mamet se je uveljavil kot eden najbolj izvirnih in občutljivih ameriških dramatikov, ki se

angažirano odziva na pereče probleme ameriške družbe. Teme njegovih dram so pogosto neprijetne in boleče. Paradoksalno velja tudi za najbolj »evropskega« ameriškega dramatika, ki se je navdihoval pri Beckettu in Pinterju, čeprav so njegove teme tipično ameriške in je zasidran v realistični tradiciji. Beckett je nanj vplival s fragmentarnostjo dialoga in specifičnim pojmovanjem dramskega dejanja, Pinter pa z vodenjem dialoga kot izmenjave nepomembnih besed in toliko bolj pomenljivih pavz ter tišin in s slikanjem medčloveškega odnosa kot nečesa že po naravi ogrožujočega in nasilnega. Mametov jezik združuje minimalizem Beckettovega dialoga z grozljivostjo Pinterjevega odrskega jezika. Mametov svet je svet, kjer je odtujenost temeljna, če ne celo univerzalna izkušnja. Znan je po močnih moških likih, v svojih dramah pa se predvsem ukvarja s propadom moralnih vrednot v svetu, ki je postal emocionalna in duhovna pustota.

Mamet velja za nadaljevalca millerjevske kritične linije v ameriški dramatik, ki opozarja na zaton človečnosti in propadanje tradicionalnih vrednot v moderni družbi. Njegovo dramo o prodajalcih nepremičnin *Glengarry Glen Ross* tako po tematiki kot po pomembnosti primerjajo z Millerjevo dramo *Smrt trgovskega potnika*. Mamet sicer ne verjame, da lahko gledališče uči in vzgaja, še posebej pa ne more spreminjati družbe. Verjame pa, da je gledališče prostor za razmislek in spoznanje.

»Kdo je lahko slišan? Kdo je lahko sprejet? Komu se lahko verjame? Samo osebi, ki

*govori brez skritih namenov, brez upanja na dobiček, celo brez želje po spremembi, samo z željo po ustvarjanju: Umetnik. Igralec. Močan, šolan igralec, ki verjame v idejo, da je gledališče tisti prostor, kamor gremo, da bi slišali resnico, izšolan v govorni tehniki, da govori čisto in jasno.*⁴

Njegove igre so izredno kritične in ostre do sodobne ameriške družbe, čeprav Mamet posamezne družbene pojave zmeraj razkriva skozi tesne medosebne odnose v močno zreduciranih mikrosvetovih svojih dramskih junakov. Vsaka njegova igra je refleksija o položaju sodobnega ameriškega človeka in razbija znameniti mit o ameriškem snu, podoba idealne družbe srečnih in uspešnih ljudi, ki imajo vsi enake možnosti za uspeh. Njegove dramske zgodbe pripovedujejo o tem, kako se je fenomen ameriškega sna sprevrgel v svoje nasprotje. Zanima ga pripovedovanje zgodb, zanima ga posameznik in medosebni odnosi. Meni, da je namen gledališča, da preučuje paradoks, da vsakdo poskuša delati dobro, pa se to redkokomu, če sploh komu, posreči. Njegove igre praviloma govorijo o pojavih in stvareh, ki jih avtor opazi v svoji okolici. Mamet je strasten igralec pokra, kar se čuti tudi v njegovi dramatiki – poker je, tako kot dogajanje na odru, igra, pri obeh pa gre za mešanico resničnosti in blefa. Blef je način komunikacije, od njega je odvisno, kdo bo zmagal, ne glede na to, kako so stvari videti od zunaj.

Eden najpomembnejših elementov Mametovih iger je jezik. Specifično govorico,

ki jo uporablja v svojih dramah, so kritiki poimenovali »Mametspeak« in velja za neposnemljivo, čeprav temelji na urbani govorici Chicaga. Chicago je prototip ameriškega vele mesta – surovo, nasilno, delavsko mesto, z visokim odstotkom kriminala, ki je s svojo naglico in kaotičnostjo vzpostavilo model eliptičnega izražanja: opuščanje besed, polovični, nedokončani stavki in krajšanje besed.

Mamet je izvrsten pisec natančnih, inteligentnih, ostrih, grobih, včasih vulgarnih dialogov, polnih ironije, komike in nenadnih in nepredvidenih preobratov. Mametove replike so kratke, njegovi dialogi polni kletvic. S senzibilnim dojemanjem jezika in nezmotljivim občutkom za avtentičnost govora dosega Mamet nekakšno poetičnost, ki jo zaznamujejo prav okrnjenost, nepopolnost, miselni preskoki, skratka značilnosti vsakdanje govorice. Pri Mametu gre za natančno, senzibilno in večplastno uporabo jezika. Mametov jezik ni le sredstvo za karakterizacijo likov, orožje za vzpostavljanje prevlade in oblasti nad drugim, ampak tudi in predvsem nadomestilo za dejanje; saj je ena temeljnih značilnosti človeškega bivanja pri Mametu verbalizacija življenja. V Mametovih igrah po navadi vsa akcija poteka skozi jezik oz. dialog med liki. Zato je vsa moč skoncentrirana v jeziku, z njim je mogoče prestrašiti, prevarati, zмести, podkupiti, skratka manipulirati. Mamet skoraj ne uporablja didaskalij, zamenjajo jih t. i. odrska navodila, izrečena v dialogu med liki.

4 Mamet, David. *Writing in Restaurants*, Penguin Books, 1986, str. 21.

Mamet sam je v intervjuju izjavil, da gre v njegovih dialogih za poetično govorico, da ne gre za poskus ujeti govorico, temveč poskus ustvariti govorico. »Mametspeak« je govorica, narejena nalašč za oder, saj v resničnem življenju ljudje ne govorijo zmeraj tako, kot govorijo njegovi liki, čeprav uporabljajo nekatere iste besede.

Ob poetični dimenziji njegovega »pritlehnega« jezika je treba poudariti, da gre za jezik, ki odraža »kulturno brezno«, ki ga živi večinska Amerika, po drugi strani pa je namenjen govorjenju na odru.

Pri Mametu ne gre le za mojstrsko posnemanje izražanja in izrazoslovja, ampak gre tudi za zmožnost komuniciranja s tistim, kar ni izgovorjeno. V nekem intervjuju so mu rekli, da je rdeča nit v njegovih igrah tako močna, da lahko osebe govorijo nekaj povsem drugega, pa bomo še zmeraj vedeli, zakaj gre v podtekstu. Mamet je odgovoril, da je v tem teater podoben življenju. Tudi v življenju nihče ne pove tistega, kar misli, čeprav imamo vedno svoje mnenje. Besede torej ne odkrivajo, ampak prej prikrivajo.

Za mnoge njegove junake velja: govorim, torej sem. Zdi se, da govorijo, namesto da bi živeli. V strahu pred resnično izkušnjo, ki je lahko tudi boleča, se zatekajo v verbalne stereotipe, agresivne klišeje in samozavestno nastopaštvo, ki je v smešnem nasprotju z nespretnostjo, ki jo pokažejo, kadar morajo delovati v realnih odnosih in odločitvah. Pri Mametu je jezik sredstvo za prikrivanje resnice, eden od

obrambnih mehanizmov, za katerim liki skrivajo svojo občutljivost in ranljivost. Večina njegovih iger je zapisana v obliki dialoga med dvema ali nekaj več osebami, dialog med njimi pa večinoma ni sproščen, ampak v zraku ves čas visi vprašanje »kdo bo koga«, dialog se pogosto konča z jasnim zmagovalcem in poražencem.

Njegovi liki se pogosto pogovarjajo z nepopolnimi stavki, nadomeščajo jih z nesmiselnimi besedami, uporabljajo enozložnice in mrmranje. Liki ugotavljajo, da jim jezik v konkretni situaciji uhaja. Deloma je takšen dialog odraz resničnega funkcioniranja konverzacije. Predvsem pa je jezik odraz osebe, lika. Nepopolnost jezika odraža psihološko in socialno nepopolnost likov. Mamet sam zapiše zelo malo informacij o svojih likih, vse o njih zvemo iz njihovega govora in obnašanja v določeni situaciji. Glavni trik njegovega dramskega postopka pa je v tem, koliko zamolči, kaj izpusti, česa vsega nam ne pove ali vsaj ne pove direktno. Pri Mametu se lik nikoli ne razgalja samo zato, da bi gledalec dobil informacijo o njem, ampak vedno v funkciji dejanja. Čeprav Mamet razkrije le malo informacij o svojih likih, pa slovi kot mojstrski oblikovalec dramskih likov, slovi kot avtor, ki piše predvsem za igralce. Smisla in ideje dram ne podaja s tezo in ni nikoli v prvem planu, ampak šele kot posledica ali rezultat dogajanja in interakcij med liki.

Mametovi liki so pogosto žrtve svoje lastne ironije. Z njo se branijo, v resnici pa jih rine v žalostno osamljenost in odtujenost. Vanje

se zajeda čustvena in duhovna praznina. Odnosi med liki so pogosto nedorečeni, zapleteni in nedoumljivi.

Mameta zanimajo teme razdrtega odnosa in nezmožnosti, da bi vzpostavili odnose, čeprav si jih želimo. Njegova poglavitna tema je temeljna vprašljivost medčloveških razmerij. Človek moderne Amerike ni sposoben vzpostavljati, ohranjati ali razvijati razmerja do drugega človeka, ne v smislu prijateljstva, ljubezni, erotike ali dela, in to kljub temu da si takih razmerij želi in se žene za njimi.

Za Mameta je značilen neke vrste minimalizem – tako v številu besed, v dialogu, didaskalijah in v strukturi dogajanja. Pogosto je dogajanje pridušeno, brez velikih čustvenih zasukov. Vsa energija je ponotranjena, potlačena, kot da bi se pripravljala na izbruh, do katerega ne pride. Pogosti zunanji znak te potlačene energije je neprestano, pretirano, skoraj monotono preklinjanje na temo seksualnosti. To preklinjanje pogosto ne izhaja iz sovražnosti do drugega lika niti iz razočaranja ali veselja nad življenjem, ampak liki s preklinjanjem skrivajo svoja prava čustva in poskušajo delovati neranljivo.

*Podatki povzeti po knjigi Ira Nadel,
David Mamet A life in the Theatre,
Methuen Drama, 2008*

Tatjana Doma

»V svetu, ki se ga bojimo, ratificiramo
le tisto, kar nas ne ogroža ...«

David Mamet

Sodniške drame so Mameta od nekdaj fascinirale. Že leta 1982 je napisal scenarij za film *Razsodba* (*The Verdict*), za katerega je bil nominiran za oskarja. Dramska situacija sodišča je resnično gledališče, kjer so protagonist, antagonist in zbor (porota) določeni. V *Razsodbi* ga je zanimalo predvsem to, kako natančno in previdno lahko nekdo manipulira situacijo, da zdrži drama do konca. Mamet je leta 1999 napisal tudi scenarij po igri Terrencea Rattigana iz leta 1946 za film *The Winslow Boy*, ki ga je tudi sam režiral. Film je sodniška drama brez prizora na sodišču, v filmu sta izpostavljeni temi krivice in žrtvovanja.

V drami *Romanca* (*Romance*, 2005) uporabi sodniško dvorano kot osrednji dogajalni prostor in brezkompromisno razkrije potek obravnave in delovanje sodišča, hkrati pa v igri razkriva hinavščino in lažno javno moralo v zakulisju pogajanj za mir na Bližnjem vzhodu. Satirično dramo, ki se ukvarja z vprašanji moralnih pravic, politike in prava, je pisal skoraj celo leto 2004. *Romanca* je prva igra, ki jo je napisal po *Bostonski navezi* (*Boston Marriage*, 1999). Glavni akterji njegovih dram do *Bostonske naveze* so bili močni moški liki, polni testosterona. Mametu so pogosto celo očitali, da sovraži ženske in ne zna napisati

enakovrednih ženskih vlog. V *Bostonski navezi* je na te očitke odgovoril s tremi ženskimi liki, zapletenimi v lezbično razmerje. V *Romanci* spet nastopajo samo moški liki, izmed sedmih vsaj trije homoseksualci.

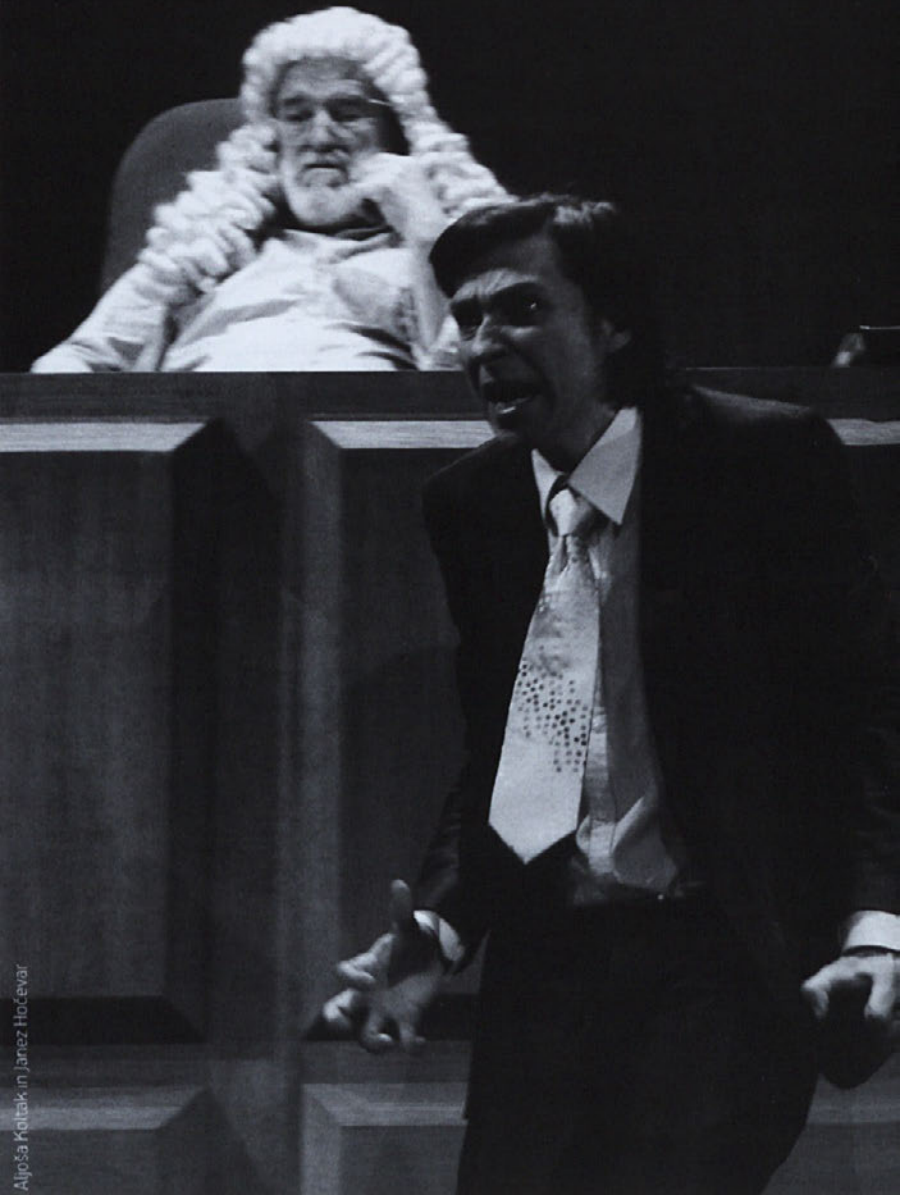
Romanca v resnici ni sodniška igra o pravu, pravici in redu, ampak parodija sodniške igre, je satirična komedija, ki razkriva manični nered, kateremu se vdajo vsi prisotni v procesu od Sodnika, Tožilca, Zagovornika, do Obtoženca in v svojih napačnih zaključkih in sklepanjih ne skoparijo z vsakovrstnimi kletvicami, žalitvami in direktnimi verskimi zmerljivkami. Mamet v igri ne razkrije, česa natančno je Obtoženec obtožen in zakaj v resnici v procesu sploh gre, pač pa farso poteka sodnega postopka uporabi, da si brez dlake na jeziku privošči sodni sistem, politiko, predsodke do istospolnih partnerskih skupnosti, pedofilske duhovnike in religiozne predsodke. Vse to so teme, ki so v začetku 21. stoletja v ameriškem družbenem in političnem življenju zelo aktualne. Mamet odločno napade etnične, religiozne in seksualne stereotipe. Sporočilo, ki se skriva pod vsemi kletvicami in žaljivkami, pa je, da vse mirovne konference in pogajanja za svetovni mir ne bodo rešili ničesar, dokler ne bomo sposobni mirno in z občutkom za sogovornika v kultiviranem dialogu rešiti vsakodnevnih nestrinjanj in različnih pogledov na življenje. V *Romanci* opozori na nesmiselnost etničnega in religioznega sovraštva ter udrihne po družbi, ki

izpostavlja najbolj površne vidike na stereotipno podobo homoseksualne kulture.

Igra je od začetka do konca politično nekorektna, prikazuje izkrivljanje dejstev in verbalno manipulacijo v sodni dvorani, kjer poskuša Sodnik pod vplivom zdravil za alergijo neuspešno vzpostaviti red in mir. Ker je Sodnik vedno bolj dekoncentriran zaradi svoje alergije in zdravil, v dvorani ne zavlada pravica ampak popoln kaos in dogajanje se sprevrže v parodijo sodnega procesa. Sodniški proces je popolnoma neorganiziran, kaotičen in odseva obsedeno stanje, v katerem se je znašlo celotno mesto zaradi mirovne konference. V sodno dvorano neprestano vdira hrup z ulice. Kot sin odvetnika je Mamet dogajanje v sodnih dvoranah zelo dobro poznal, zato je z lahkoto prikazal formalnosti pravnega postopka, nepravilnosti in nepravičnosti delovanja sodišča.

V prvem prizoru sledimo začetku procesa, v katerem se Obtoženec in Tožilec zapleteta v čudno zasliševanje, kjer ni jasno, česa je Obtoženec obtožen. Sodnik zmedeno vpada v dialog, Zagovornik se neuspešno vključuje, od zunaj pa se sliši hrup z ulice, saj je celotno mesto vznemirjeno zaradi mirovne konference. Sodišče, ki deluje po zakonih, ki naj bi svetu zagotavljali pravičnost, red in mir, se počasi spreminja v kaotični nered. V drugem prizoru se Obtoženec, židovski kiropraktik, in njegov Zagovornik grobo sporečeta zaradi antisemitskih pripomb, ki jih Zagovornik, po

verski pripadnosti episkopalec, v jezi izreče. Zakaj natančno se je Obtoženec znašel na zatožni klopi, ostane celotno dogajanje nejasno. Njun prepir je vedno bolj neprizanesljiv, poln kletvic in žalitev na temo religiozne pripadnosti. Mamet ga prekine le s posredovanjem Sodnega sluga, ki vmes rešuje križanko. Njegova pripomba »Prazgodovinska riba. Deset črk.«¹ v poplavi žaljivk deluje komično, vendar verbalnega spopada ne ustavi. Prepir Obtoženca in Zagovornika se spremeni v tekmo žaljenja z rasističnimi pridevniki. Mametov dialog kletvic in žalitev je izredno komičen, kar olajša njegov brezkompromisen udarec. Obtoženec se ob koncu prepira z Zagovornikom domisli, kako bi lahko končno vzpostavil mir na Bližnjem vzhodu.

V tretjem prizoru se ostro spreta Tožilec in njegov fant Bernard. Bernard v želji po ljubezni in pozornosti vdre v sodno dvorano. Njuna ljubezenska romanca postane z njegovim vdorom na sodišče in javno zahtevo po ljubezni grožnja, sredstvo izsiljevanja in polje boja. Tako kot je življenje postalo borba, sodišče ring, kjer se bijejo bitke brez sodniškega nadzora, je tudi ljubezen oz. intimno čustvo med dvema človekoma postalo polje moči, ki se meri v javnosti. Čustvo, izrečeno v intimi za štirimi stenami, nima več nobene teže, danes nekaj velja le še javno izrečeno čustvo pred čim več občinstva. Ves čas njunih grobih verbalnih spopadov, ki so nekje globoko vseeno klic po ljubezni, česar si v grobem

moškem svetu »pravi« moški ne more privoščiti, v mestu poteka mirovna konferenca za mir na Bližnjem vzhodu.

V sklepnem dejanju, kjer smo spet priča poskusu sodnega procesa, se Zagovornik ves čas trudi, da bi Obtoženčevo idejo za doseg svetovnega miru posredoval Sodniku. Njegove poskuse moti Sodnikova digresija, ki je posledica prevelikega odmerka zdravil, ter Bernardov ponovni vdor na sodišče. Tokrat želi s svojim ljubimcem obračunati pred njegovimi domnevno heteroseksualnimi prijatelji in gotovo ni boljšega mesta za reševanje konfliktov, kot je sodišče. Spopad v sodni dvorani se razplamti in se razplete s priznanjem grehov vseh prisotnih.

V vseh nas tiči močna potreba po javnem razgaljenju, pa naj bo to na televiziji, na sodišču ali v avtobiografiji. Najbolj skriti predalčki naše intimne so brez vrednosti, če jih javno ne razgalimo. Ko zberemo pogum, da celemu svetu priznamo svoje grehe, nam je odpuščeno, teža greha zbledi. Intimo spovednice so danes zamenjali množični mediji. Ljudske množice dobrohotno delijo odveze, nihče ne vrže kamna, saj vsak zase dobro ve, da je tudi sam kriv. Spisek grehov je danes neskončen in vsak se najde na njem – kriv sem, ker ne recikliram, se dnevno ne izobražujem, ne hodim na tečaje osebnostne rasti, ne telovadim, ker nimam telesa supermodela, nisem vegetarijanec in ne jem organsko pridelane hrane, ne ljubim svojega partnerja in ga brez slabe vesti varam, ne maram nikogar, ki je drugačen od

1 Mamet, David. Romanca, str. 20. Prevedel Zdravko Duša.

mene in ne misli tako kot jaz, ker me moti nabijanje cerkvenih zvonov, dretje iz mošeje, ne maram otrok in njihovega neznosnega cviljenja, ker ne maram etno glasbe in lajanja psov, moti me objem dveh zaljubljenecv, idioti za volanom, ki so po navadi ženskega spola, kriv sem, ker ne darujem za lačne in revne po svetu, ker mi ne gre na jok, ko vidim brezdomca, ker ugasnem televizijo, ko vidim množice ranjenih in mrtvih, ker se delam, da se me svet okoli mene ne tiče, ker si želim, da bi zbrcal kretena, ki mi zasede prosto parkirno mesto, ker si želim nadreti neprijaznega javnega uslužbenca, ker me moti pesem na radijski postaji, ker goljufam državo ... Spisek grehov pišejo vsi – neštete religiozne inštitucije, politične, ekološke organizacije, celotna reklamna industrija, lepotna industrija, izobraževalne inštitucije, vsak, ki pač dobro ve, da se bomo obremenjeni z lastnimi grehi in pregrehami obrnili stran od pravih krivic in svinjarij in se hitro potolažili z izgovorom, da je vse slabo na tem svetu le v imenu boljšega, da so včasih, če ne vedno, za mir in srečo nujno potrebni nasilje, orožje in smrt.

Ob spoznanju, da se je mirovna konferenca končala, ne da bi Zagovornik in Obtoženec voditeljema sprtih velesil posredovala svojo idejo za dosego miru na svetu, sodišče popolnoma razpade in se spremeni v prostor fizičnega obračunavanja. Zaradi vsesplošnega kaosa na sodišču odpove sodni sistem in sojenje je preloženo. Mamet razloge za konflikte in verbalne spopade med prisotnimi na sodišču

zbanalizira do absurda. Sodišče, temelj reda in miru, se v senci konference za vzpostavitev miru na Bližnjem vzhodu spremeni v ring, kjer se spopadejo nasprotniki podobnih intelektualnih sposobnosti. Sredstvo njihove borbe je verbalno nasilje, njihov cilj pa je čimbolj užaliti, prizadeti, ponižati nasprotnika, mu v obraz zmetati čimveč kletvic in žaljivk ter ga z njimi knockoutirati.

Dialog, poln žaljivk in kletvic, ki je tako značilen za Mametovo dramsko pisanje, je avtor v *Romanci* prignal do satiričnih meja. Satira, spretno prepletena z Mametovo odločenostjo razkrivati hinavščino na družbenem in zasebnem nivoju, moralno spremenljivost in izkoriščanje, je tisto, kar najbolje označuje Mametovo dramsko pisanje v poznih devetdesetih letih dvajsetega in v začetku tega stoletja.

Mnenja kritikov ob krstni uprizoritvi *Romance* v *Atlantic Theatre* marca 2005 so bila deljena. Očitali so mu, da z *Romanco* ni dosegel kvalitete ne *Ameriškega bizona* ne *Oleanne*. Očitali so mu prostaški jezik in ga označili za »direkten napad na meje dobrega okusa«. Publika je *Romanco* zelo dobro sprejela. Ob uprizoritvi v *American Repertory Theater*, *Loeb Drama Centre*, so na zaslону v predverju gledališča predvajali napis: »*OPOZORILO: ta predstava lahko žali odvetnike, Arabce, sodnike, politike, mačke, žide, zgodovinarje, arabske Američane, katolike, zajce, ljubitelje zajcev, pedofile, kiropraktike, kiropode, tožilce,*

homoseksualce, liberalce, republikance, episkopalce ...«

Glavna tema, ki jo Mamet v *Romanci* izpostavi in se iz nje do onemoglosti norčuje, je popolna netoleranca do sočloveka. V času trajanja mirovne konference, ki naj bi z rešitvijo izraelsko-arabskega spora na Bližnjem vzhodu vzpostavila svetovni mir, se v sodniški dvorani zgodi popoln razpad sistema. Glavni konflikt je povezan z vprašanjem religije in verske tolerance med krščanstvom in židovstvom. Židovski Obtoženec med drugim očita svojemu protestantskemu Zagovorniku spolne zlorabe mladoletnikov, ki se množično dogajajo v cerkvah.

Konec 20. stoletja so v ZDA privrele na dan informacije o množičnih spolnih zlorabah otrok in mladoletnikov, predvsem med katoliškimi duhovniki. ZDA veljajo za državo z največ spolnimi zlorabami znotraj katoliške cerkve. Z letom 2001 se je v ZDA začel val tožb proti katoliškim duhovnikom, kar se je razširilo tudi v Evropo, najprej na Irsko. Po raziskavah naj bi kar 4 odstotki ameriških katoliških duhovnikov med 1950 in 2002 zagrešili spolno nasilje nad mladoletnimi osebami.

Z izbruhom verske netolerance privre na dan tudi homofobija in sovražnost da vsega, kar se po mnenju posameznega lika ne sklada z njegovim osebnim prepričanjem. Situacija postane absurдна, ko se izkaže, da ljudje nismo sposobni

David Mamet
ROMANCA
(Romance)

Z dovoljenjem Abrams Artist Agency, 275 Sevent Ave./26th Floor, New York, NY 10001.
Na ta naslov se obrnite tudi z vsemi vprašanji glede pravic za to igro.

Prevedel **Zdravko Duša**, 2009

TOŽILEC

ZAGOVORNIK

OBTOŽENEC

SODNIK

SODNI SLUGA

BERNARD

ZDRAVNIK

PRVI PRIZOR

Sodna dvorana.

Sodnik je na svoji klopi. Tožilec zaslišuje Obtoženca. Na klopi za obrambo sedi obtoženčev Zagovornik. Sodni sluga stoji ob strani.

TOŽILEC Kdo je ta ...?

*Vsi se obrnejo na zvok sirene –
avtomobilska povorka pelje po ulicah.*

TOŽILEC Kdo je oseba v hotelski sobi?

OBTOŽENEC Pojma nimam.

TOŽILEC Bili ste tam. Videli so vas tam.

OBTOŽENEC Kdo pa?

TOŽILEC Vi, prosim, samo odgovorite na vprašanje.

OBTOŽENEC A bi mi ga potem prosim zastavili?

Premolk. Bi mi prosim zastavili vprašanje?

Premolk. »Videli so vas tam,« ni vprašanje.

TOŽILEC Vi samo odgovorite na vprašanje, ki vam je bilo zastavljeno.

OBTOŽENEC Ja prav, vi zastavljajte vprašanja in jaz vam bom poskusil odgovoriti nanja.

ZAGOVORNIK Gospod sodnik, moj klient si prizadeva ...

TOŽILEC Kako, prosim?

ZAGOVORNIK ... odgovarjati na vprašanja.

TOŽILEC No, prosim ...

ZAGOVORNIK »No, prosim?« Gospod sodnik?

Moram ugovarjati. To nesramno, to žalostno ...

TOŽILEC Nam lahko prihranite te ...

ZAGOVORNIK Ta občutek »naveličanosti«, to zlagano, za lase privlečeno, kaj se gremo?

»Mance?« »Slepe miši« ...?

TOŽILEC Gospod sodnik, ugovarjam, nadvse odločno ugovarjam.

SODNIK Trenutek. Mar ne bomo deležni Miru?

Premolk. Je to tako nenavadna beseda?

Oprostili mi boste, če jaz nastopim za trenutek. Boste? Če omenim Mir. Ki je tema tedna, če se ne motim.

TOŽILEC Tema? Temo, gospod sodnik, razsvetli samo resnica.

SODNIK Ja. Hvala. *Téma tedna. Téma za ta teden. Ali ni mir?* Če ni, zakaj so zbrani tukaj? Zakaj so vsi prišli sem, če ne zavoljo miru?

TOŽILEC To je izjemna Čast, spoštovano sodišče. Da jih pozdravimo tukaj.

Avtomobilske sirene. Vsi prisluhnjejo.

SODNIK In ravnokar gredo. In ravnokar gredo.

Vélíki možje. Namenjeni na Mirovno

konferenco ...

Splošen mrmot.

SODNIK Označite si na koledarjih, ljudje. Ta dan je zapisan z rdečo. Natanko tako.

ZAGOVORNIK Natanko tako.

SODNIK To je Čast za naše pravično mesto in Čast za vse nas. Da vidimo njih, ki so prišli tako daleč. *Kihne.*

SODNI SLUGA Na zdravje.

SODNIK Hvala. In. Danes, ko smo šli v službo. Obrazi. Nanizani vzdolž ulic. Nemara ste jih videli? Moški, ženska. Sovražnika nemara, zagotovo nič več kot tujca. Si stopita nasproti. Zaradi naših Gostov. Da. Da. Sprti smo. Ampak, ampak njihova navzočnost tukaj ... *Skoraj kihne, a se zadrži.* Se opravičujem, sem vzel tableto?

SODNI SLUGA Ste, gospod sodnik.

SODNIK Hvala. Nas uči, da cilj teh sporov nemara ni Zmaga. Ne, temveč enostaven Mir.

VSI Mmmm.

SODNIK *Premolk.* Se oproščam, da sem vam ukradel čas. Nadaljujte. *Premolk.*

TOŽILEC Hvala, gospod sodnik ... Ste bili v kontaktu z ...?

OBTOŽENEC Ne.

TOŽILEC Moram vas prositi, da se ... vzdržite poseganja v besedo.

OBTOŽENEC Lahko dobim kozarec vode?

SODNIK Prinesite mu kozarec vode.

OBTOŽENEC Hvala, gospod sodnik.

Sodni sluga prinese Obtožencu kozarec vode.

TOŽILEC Naj se vrnem nazaj na začetek. Ali ste bili fizično v kontaktu z osebo v Sobi ...

SODNIK ... in a bi mi, prosim, nekdo lahko prinesel mojo tableto ...?

SODNI SLUGA Gospod sodnik, tableto ste že vzeli.

SODNIK Tableto sem že vzela?

SODNI SLUGA Gospod sodnik, ste.

TOŽILEC Ali zahtevate, da vam ponovim definicijo »kontakta«?

OBTOŽENEC Ne zahtevam.

TOŽILEC Vprašal vas bom še enkrat. Ali od mene zahtevate, naj ponovim definicijo?

SODNIK Vzel sem tableto, zakaj moram torej kihati?

Sodni sluga prinese stekleničko tablet.

Sodnik kihne.

SODNI SLUGA Na zdravje, gospod sodnik.

ZAGOVORNIK Na zdravje.

SODNIK Hvala.

TOŽILEC Gospod sodnik, ne bi hotel biti »malenkosten«, a glede na to, da vam je moj kolega zaželel Na zdravje, menim, da vam moram zaželeli Na zdravje tudi jaz.

SODNIK Hvala.

TOŽILEC Da bomo pravični do Države.

SODNIK Hvala.

TOŽILEC Na zdravje.

SODNIK Hvala. *Premolk.* Kje smo bili?

TOŽILEC Zagovorniku Ali zahtevate od mene, naj vam ponovim definicijo ...

SODNIK Kajti, ne vem, kako je z vami, ampak jaz sem ganjen. Da. Da. Človek s časom otrdi. A saj se vendar, kenede, lahko učimo. Ko vidimo dve vojskujoči se ljudstvi, Arabce in Žide, starodavno sovraštvo. Sovraga od biblijskih časov, se opravičujem. Ganjen sem. Je kdo videl povorko?

OBTOŽENEC Jaz sem jo, gospod sodnik.

TOŽILEC In jaz, gospod sodnik, tudi.

SODNIK Ganjen sem bil, se opravičujem.
Kihne.

VSI po premolku Na zdravje.

TOŽILEC No, prav. Vi ste kiropod, kajne?

OBTOŽENEC Ne, nisem.

TOŽILEC Gospod sodnik, prosim, da bi se obtoženca podučilo, kako naj ...

OBTOŽENEC Jaz sem kiropraktik.

TOŽILEC Se opravičujem, nameraval sem reči kiropraktik. Vi ste kiropraktik, kajne?

OBTOŽENEC Sem.

SODNIK In se opravičujem zavoljo zamude.

ZAGOVORNIK Oh, nikar, gospod sodnik.

SODNIK Vi porablajte svoj čas, ne vidim nobenega razloga, čemu bi vam nalagal še kakršnekoli dodatne, huh, huh ...

TOŽILEC Nikakor ne, gospod sodnik.

ZAGOVORNIK To je zelo ljubeznivo od vas.

SODNIK Nenavadno, da sem zamudil zavoljo povorke. Vzel sem *tableto*, pa se nisem mogel spomniti, ali sem vzel tableto. Ker po njej dejansko postaneš matast. In sem se vrnil domov. Da, da, da sem vzel »tableto«, od tod ta moja zamuda, ker namreč, ko sem *zapuščal* hišo, sem naletel na Povorko. *Premolk.* Bil bi prispel pravi čas, ko bi ne bilo zaradi ... *Premolk.*

ZAGOVORNIK Seveda, gospod sodnik.

SODNIK Povorke. Policist. *Ustavil* jih je, za trenutek. Samo da me je spustil skozi. Ni mu bilo potrebno storiti tega. Še sanjalo se mu ni, kdo sem. – Eh, Sentimentalna Šema, to sem. *Premolk.*

TOŽILEC Dobro. Mi lahko, prosim, poveste, kdaj ste zadnjikrat zapustili državo?

OBTOŽENEC Hvala, gospod sodnik, za vodo.

SODNIK Tudi jaz bi potreboval kozarec vode.
Sodni sluga odide po kozarec vode.

TOŽILEC Kdaj ste zadnjikrat zapustili državo?

SODNIK Ker moram vzeti tableto.

OBTOŽENEC To državo?

SODNIK Omenil sem povorko.

TOŽILEC Res je, gospod sodnik, omenili.
Premolk.

SODNIK Dobro.

TOŽILEC *Obtožencu* Je tole vaš podpis?

OBTOŽENEC *Premolk.* Ne vem.

TOŽILEC Ali je tole nemara vaš podpis?
Premolk.

OBTOŽENEC Ne vem.

SODNIK Tolikanj ljudi. A to je, domnevam, v naravi povorke.

Rahel šelest pritrjevanja.

TOŽILEC Gotovo veste, ali je to vaš podpis?

OBTOŽENEC Meni ...

TOŽILEC Ali je *tak kot* vaš podpis?

OBTOŽENEC Je.

TOŽILEC Po čem pa? *Premolk.*

OBTOŽENEC ... pisava je ... pisava je podobna kot pri mojem podpisu ...

TOŽILEC Torej je ... *Premolk.*

OBTOŽENEC Ravno kar sem rekel.

TOŽILEC Podoben vašemu podpisu. Super.

SODNIK Mislim, da želim pravzaprav reči tole: ljudje se ujamemo v »formo«, v Zakon, Religijo, Narodnost ... kenede ... barvo polti. Nakar se, nakar se, *čudežno*, *čudežno*, tu pa tam, in po Božji milosti, znebimo tega. In vidimo, da se imamo, pod vso to navlako, pravzaprav radi.

VSI Mhmmm.

SODNIK Da dva svetovna voditelja, zapletena v sovražnosti ... *Premolk.*

TOŽILEC Epohalni dnevi, gospod sodnik.

ZAGOVORNIK Da, epohalni dnevi, gospod sodnik.

SODNIK Mislim, da to lahko sprejmemo kot sklep. *Tožilec in Zagovornik se zasmejeta.*

SODNIK Pa niti nisem žid ...

TOŽILEC Na zadevni datum ...

SODNIK Čakajte, vzel bi besedo nazaj. Sploh ne vem, zakaj sem rekel »žid«. Mislim, da bi bolj »nevtralen« izraz nemara bil: »Pa niti nisem Jud.« *Premolk.* Nadaljujete.

TOŽILEC Kako se tale podpis razlikuje od vašega podpisa? *Premolk.*

OBTOŽENEC Ne vem.

TOŽILEC Rekli ste, da Deloma spominja na vaš podpis.

OBTOŽENEC Sem ...

TOŽILEC Naj vas *opomnim*, da mi, prosim, *pojasnite*, na kak način se tole *razlikuje* od vašega podpisa. *Premolk.*

OBTOŽENEC Ne vem.

TOŽILEC Torej bi rekli, da sta enaka?

SODNIK Trenutek.

TOŽILEC Da, gospod sodnik.

SODNIK Zaradi tablet sem najbrž »matast«, se opravičujem, ampak, brez zamere: Kakšna je razlika med kiropodom in kiropraktikom?

OBTOŽENEC Kiropraktik uravnava hrbtenico, da ustvari telesno in duhovno harmonijo.

SODNIK Kaj pa oni drugi?

OBTOŽENEC Drgne ljudem stopala.

SODNIK Proti »plačilu«? — *Premolk.*

OBTOŽENEC Ja, gospod sodnik.

SODNIK In vi ste *kateri*, se pravi?

ZAGOVORNIK Gospod sodnik, moj klient je kiropraktik. *Premolk.*

TOŽILEC Dobro. Ali zanikate, da je to vaš podpis?

OBTOŽENEC Mi dovolite trenutek? *Se posvetuje z Zagovornikom.*

SODNIK *Sodnemu slugi Jimmy:* je vroče tukaj notri?

SODNI SLUGA Ali gospod sodnik želijo, naj odprem okno?

OBTOŽENEC Ne morem niti zanikati niti potrditi, da je podpis moj.

TOŽILEC Kaj bi vam pomaglo? *Premolk. Posvet med Obtožencem in njegovim Zagovornikom.*

SODNIK Ne, mislim, da imam raje vročino kot hrup.

OBTOŽENEC Ne morem reči, da bi mi karkoli lahko pomaglo.

SODNIK Ker je *hrupno*. No, zaradi *povorke* je še *hrupneje* ... — *Premolk.* Življenje je tolikokrat odločanje za manjše zlo. *Premolk.* Najbrž sem zavoljo tega *tukaj*. *VSI se uslužno nasmejejo.*

Premolk.

SODNIK Ljudem drgnejo stopala proti »plačilu«.

OBTOŽENEC Res je. Gospod sodnik.

SODNIK No, prav ...

OBTOŽENEC Se čisto strinjam, gospod sodnik. *Premolk.*

TOŽILEC Tukaj imam dokument, ki nosi vaš podpis. Ga prepoznate?

OBTOŽENEC Tole je ček.

TOŽILEC Eden od vaših čekov. Na njem je številka vašega računa. Vaše ime je natisnjeno na njem. Vi ste ga podpisali. Ali pri... in banka ga je izplačala. Ali priznate ta podpis za svojega? Ne, drugače bom vprašal: Ali ga *spodbijate*?

OBTOŽENEC Lahko majčkeno pavze?

TOŽILEC Ali ga spodbijate? Ček. V višini tega računa s kreditne kartice. Računa za ceno dveh letalskih kart. Tule je slip od kartice. Z vašim podpisom.

SODNIK Veste ...

TOŽILEC Gospod sodnik, če smem nadaljevati ... Tukaj je ček, ki ste ga podpisali vi. Oba podpisa sta bila veljavna, eden za potovalno agencijo, drugi za banko. Nobenega niste spodbijali.

OBTOŽENEC Recimo, da bi bil na Havaje šel.

TOŽILEC A.

OBTOŽENEC Ampak to še ne bi pomenilo zapustiti državo.

TOŽILEC Nemara bi se omejili na odgovore na moja vprašanja.

OBTOŽENEC To ni zapustiti državo.

TOŽILEC Kaj ni?

OBTOŽENEC Izlet na Havaje.

TOŽILEC Ste *šli* na Havaje?

OBTOŽENEC Tega nisem rekel.

TOŽILEC Seveda ste.

OBTOŽENEC Ampak ... ampak ... ali smem ... ali smem končat? *Smem* končat? Smem dobiti priložnost, da vse *pojasnim*? Kaj menite? Če me že tako, če me že tako ... če me že tako zaslišujete? *Premolk.* Kaj pravite? Kot človek človeku? Smem to *naredit*?

TOŽILEC Varn smem svetovati, da bi bilo nemara pametno, ko bi odgovarjali na moja vprašanja, če želite srečno in hitro končati tele postopke? Torej. Ali ste v mesecih, o katerih govoriva, zapustili *Celino*?

OBTOŽENEC *Premolk.* Ne spomnim se.

SODNIK Česa?

TOŽILEC Ne spomni se.

SODNIK Se opravičujem. Se opravičujem.

Nisem bil čisto zbran. Česa se ne spomni?

TOŽILEC Ali je zapustil Celino.

SODNIK Ali ni to nekaj, kar bi človek vedel?

TOŽILEC Se zelo strinjam, gospod sodnik.

SODNIK Ne veste, sine, ali ste zapustili Celino?

OBTOŽENEC Se ne spomnim, gospod.

TOŽILEC Kaj bi vas spomnilo?

OBTOŽENEC Ne vem.

TOŽILEC Če vas prav razumem: vi ne veste, ali ...

OBTOŽENEC Ne, ne vem. Tako je.

TOŽILEC Ali ste zapustili Celino?

SODNIK Kakšno Celino, prosim? *Premolk.*

TOŽILEC A, a ... Kontinent.

SODNIK On da ne ve tega ...?

OBTOŽENEC Tako je. *Premolk.*

TOŽILEC Ali se vam *zdi*. Drugače bom vprašal: po vaših *izkušnjah* ... je to, takšno pomnjenje, v okviru zmožnosti razumnega človeka?

OBTOŽENEC Ne razumem.

TOŽILEC ... Umikam vprašanje. In vas na tej točki sprašujem, ali namigujete na Mentalno neprisebnost? Da ali Ne.

ZAGOVORNIK Gospod sodnik ...

TOŽILEC Ali namigujete na nezmožnost, da bi si zapomnili datume ali premike, ki zadevajo vašo osebo, v obdobju enega leta, ali izpostavljate to kot dokaz Mentalne neprisebnosti? Da ali ne.

ZAGOVORNIK Gospod sodnik, prosim, to je nepotrebno. To je ...

OBTOŽENEC Če bi vas vprašal ...

TOŽILEC Oprostite, tukaj ne gre zame.

OBTOŽENEC Če bi vprašal *kogarkoli*. *Premolk.*

Neko... nekoga. Bi mi vedel ... kako lahko rečete, da je Mentalna neprisebnost? To je, to je. Podlo. Da podtaknete to, oprostite, gospod, to je ... *vsakemu* bi lahko. Ušlo iz spomina, ali ...

SODNIK To drži ...

TOŽILEC Ja?

SODNIK Ja, ko je toliko vsega ...

TOŽILEC ... vsakomur lahko uide iz spomina ...

OBTOŽENEC Ali pa ima težave s priklicem v spomin ...

TOŽILEC Ja ...

OBTOŽENEC *Datuma* ali ... to, to ... to je pač ...

TOŽILEC Hočete reči, da je to Človeška narava.

OBTOŽENEC Absolutno.

SODNIK To je Človeška narava. Ravno danes
zjutraj sem, m... *Premolk.* Ljudje
Pozabljam.

TOŽILEC Rekli ste, da imate težave s
pomnjenjem. Drži. To je Človeška narava.
Ja. Res je. Kako se spopadamo s tem?

SODNIK Je vroče tu notri? *Nasloni glavo na mizo.*

OBTOŽENEC Omislimo, omislimo si ...
Rokovnike imajo, ali pa ...

TOŽILEC Ljudje imajo težave s pomnjenjem,
zato imajo Rokovnike.

OBTOŽENEC Ja.

TOŽILEC Ki jim zaupajo bolj kot lastnemu
spominu.

OBTOŽENEC Ja. To je njihov namen.

TOŽILEC Da imajo raje zabeležke na koščku
papirja.

OBTOŽENEC Kot veste.

SODNIK *dvigne glavo* Če bi lahko nekoliko
pospešili, gospodje, ne počutim se ravno ...

TOŽILEC ... če sodišče tako želi.

SODNIK Ugotavljam, da se ne počutim najbolje.

TOŽILEC Z Dovoljenjem Sodišča, če smem, za
trenutek ...

SODNIK Ugotovil sem, da mi misli begajo. To
mi ni ravno podobno.

OBTOŽENEC Dolgotrajno sedenje, gospod
sodnik, velikokrat prenapne hrbtenico in
prispeva k zmanjšanemu pretoku zdrizaste
mase, kar lahko povzroči upade pozornosti.

SODNIK Ja, gotovo, ampak, v resnici? Mislim
sem, da stopim dol, samo ... samo ... *Kihne.*

SODNI SLUGA Na zdravje, gospod sodnik ...

SODNIK Hvala. Da bi se pridružil povorki.
Razumete, samo da bi se pridružil. Me
zanima, ali je poljsko cvetje okrog
konzulata pospešilo napad.

OBTOŽENEC Kaj ste, gospod sodnik, alergični
na cvetje?

SODNIK Ali je tam okrog poljsko? Domnevam,
da mora biti, glede na to, da tam raste

»cvetje«. Raste »cvetje«, drži, Jimmy? Je
»poljsko«? Seveda, »*poljsko cvetje*«.

SODNI SLUGA Gospod sodnik?

SODNIK Tako kot se za slive reče, da so češplje.

TOŽILEC Ali bi lahko, z vsem spoštovanjem do
sodišča, našo pozornost zožili in omejili na ...

SODNIK Drži, drži, res je. Se opravičujem.

TOŽILEC Kratek bom.

SODNIK Noče mi iz glave, ker sem alergičen
na Poljsko ...

TOŽILEC Ne ...

SODNIK Ne počutim se dobro in dejansko
mislim, da bi razglasil odmor.

TOŽILEC En trenutek, gospod sodnik, prosim,
je edino, kar želim.

SODNIK Ali je, em, tisto cvetje res poljsko?

TOŽILEC Ne vem, gospod sodnik.

SODNIK Ali je to samo nekaj, kar povezujemo
s »poljem«?

Premolk.

TOŽILEC *Obtožencu* Prosil bi vas, da se
posvetite temu dokumentu in mi ga
identificirate, prosim. *Premolk.* Bi mi ga
identificirali, prosim? Je to vaš rokovnik? Za
obravnavano leto?

OBTOŽENEC Je.

TOŽILEC Tole je vaše ime.

OBTOŽENEC Je.

TOŽILEC Je to vaš *rokopis*? – *Premolk.*

OBTOŽENEC Jaz ...

TOŽILEC Kdo je oseba v hotelu?

OBTOŽENEC Jaz ...

TOŽILEC Je to »B«?

OBTOŽENEC Jaz ga nisem ...

TOŽILEC Je moškemu tako ime?

OBTOŽENEC Jaz ...

TOŽILEC »B.« Ali je za tem ime *moškega*?

OBTOŽENEC ... jaz ...

TOŽILEC Je tole vaš *rokopis*? Tu. Bi pogledali
sem, prosim? Tu. Bi prebrali ta znak,
prosim? *Premolk.* Prosim, bi ga prebrali?

OBTOŽENEC Zdi se, da ... *Premolk.*

TOŽILEC V čem je težava? Bi prebrali znak?

OBTOŽENEC Zdi se, da ... *Premolk.*

TOŽILEC Kaj je ta znak?
OBTOŽENEC Ne morem ...
TOŽILEC Je to črka »B«?
OBTOŽENEC Zdi se, kot da ...
TOŽILEC Kaj sledi? *Premolk.*
OBTOŽENEC To je simbol.
TOŽILEC In kaj je ta simbol? *Premolk.*
OBTOŽENEC Puščica.
TOŽILEC Puščica. Kam meri?
OBTOŽENEC Zdi se ...
TOŽILEC Ne govorite mi, kaj se zdi in kaj ne.
 Kaj je? Ali ni črka »H«? Ali pa mi boste
 nemara rekli, da je »lestev«? »Lojtra«?
 Tole je črka »H«. Fraza ali ideogram: »B«.
 Puščica in H, ali pa nemara Havaji ...
ZAGOVORNIK Ugovor.
TOŽILEC ... ali: »B« na Havaje. Imam prav?
ZAGOVORNIK Ugovor.
OBTOŽENEC To je vaše razumevanje.
TOŽILEC Vsekakor.
Sodnik kihne.
ZAGOVORNIK Na ...
TOŽILEC Samo trenutek ... seveda je, kaj pa
 simbol, ki sledi?
OBTOŽENEC Jaz ...
TOŽILEC Srce s puščico. »Zaljubljeno srce.« In
 za tem kaj?
ZAGOVORNIK ... Gospod sodnik ...
TOŽILEC Ali je zajec?
OBTOŽENEC Jaz ...
TOŽILEC Ali je zajec v navednicah? Gospod ...
Sodnik začne spet kihati.
TOŽILEC ... z Veselo faco? Kaj simbolizira
 veseli zajec?
OBTOŽENEC Jaz, am, gospod sodnik ...?
ZAGOVORNIK Gospod sodnik, če smem
 predlagati ...
Sodnik medtem kiha naprej.
OBTOŽENEC Jaz mislim, da ni zajec ... Gospod
 sodnik, jaz ...
SODNIK Ali sem vzel tableto?
TOŽILEC a zdaj me boste pa tu prepričevali,
 da tole ni zajec ...? vi lažnivi, bolni,
 krivoprisežniški ...

ZAGOVORNIK Ugovor ...
SODNIK *kiha* Gospodje, gospodje, ne bi malo
 miru?
OBTOŽENEC Jaz, jaz, jaz ...
TOŽILEC Mi boste rekli, da tisto ni zajec?
ZAGOVORNIK Ugovor, ugovor, ugovor.
SODNIK Ne bi malo Miru?
OBTOŽENEC Jaz, jaz, jaz ...
TOŽILEC Mi boste rekli, da tole ni Zajec ...?
ZAGOVORNIK Meni ne izgleda kot zajec.
TOŽILEC Ne zna vsak enako dobro narisati
 zajca.
ZAGOVORNIK *o risbi* Kaj so tole?
TOŽILEC Ušesa. Tole so Ušesa, tole so
 njegova Ušesa. Ušesa od zajca so.
ZAGOVORNIK Nihče ne bi mogel tako
 nevešče narisati zajca, gospod sodnik ...?
SODNIK Apčih.
ZAGOVORNIK Nihče, nihče ...
TOŽILEC Ni dal Bog, gospod sodnik, vsakemu
 sposobnosti, da nariše zajca.
SODNIK Apčih.
TOŽILEC Lahko vam pripeljem, in vam jih tudi
 bom, malo morje izvedenskih prič.
SODNIK Mislim, da moj recept ne učinkuje ...
TOŽILEC Trenutek, gospod sodnik.
SODNIK APČIH APČIH APČIH
TOŽILEC Izvedenskih prič, ki Ne Znajo Narisati
 Zajca.
SODNIK Nič, mislim, da se bom moral Uleči.
Konec prvega prizora.

DRUGI PRIZOR

Manjša soba za sestanke. Obtoženec in Zagovornik. Premolk.

ZAGOVORNIK Toliko da veste, *meni* je zgledalo kot zajec, jebat ga. Sem vas prosil. A vas nisem prosil? Da ne pričate? Sem vas prosil to?

OBTOŽENEC Jaz ...

ZAGOVORNIK Jebat ga, meni je zgledalo kot zajec.

OBTOŽENEC Kaj pa če nisem bil tam?

ZAGOVORNIK Pa kje, kje?

OBTOŽENEC Na Havajih.

ZAGOVORNIK Ne vem več.

OBTOŽENEC Ja pa vas plačujem, da veste. Zato le ...

ZAGOVORNIK Plačujete me zato, da vam svetujem. In svetoval sem vam, da ne pričate, vi ste pa *gobcali* ...

OBTOŽENEC Ja, pričal sem ...

ZAGOVORNIK Pričali ste in ste osmešili ne samo sebe, ampak –

OBTOŽENEC Pričal sem, ker, ker se mi zdi ...

ZAGOVORNIK In potem vas je vprašal glede Zajca. »Kaj ste počeli na Havajih z Veselim Zajcem?«

OBTOŽENEC Kaj pa če nisem bil tam?

ZAGOVORNIK Ste bili tam?

OBTOŽENEC Bi mi sledili, prosim?

ZAGOVORNIK Če niste bili tam. Bi vas hudo privili, da pojasnite, kaj zdaj ta Zajec in vse drugo. »B«, Puščica, Zaljubljeno Srce, na Havaje, Zajec. Če niste bili tam. Vsak, ki bi to »bral«. Bi vas vprašal. Če niste bili tam, bi vas vprašal po vaši »zgodbí«.

OBTOŽENEC Po Moji Zgodbi.

ZAGOVORNIK Ja.

OBTOŽENEC Ampak. *Premolk.* Ali bi vi ... ja, vem, razumem ... Ampak. Kot »vajo«.

ZAGOVORNIK ... tako malo imava ...

OBTOŽENEC Prosim. Kot, kot, kot *hipotetično* *Varianto*. Prosim. Pri kateri, okej. Okej? *Premolk.*

ZAGOVORNIK Okej.

OBTOŽENEC Pri kateri so bila dejstva domnevno. So bila *domnevno* ...

ZAGOVORNIK A razumete, in tu on odredi *odmor*. In sploh ne bom mogel priti domov ...

OBTOŽENEC Jaz ...

ZAGOVORNIK ... še ta povorka.

OBTOŽENEC Stvar.

ZAGOVORNIK Stvar. Stvar ni ...

OBTOŽENEC ... prosim ...

ZAGOVORNIK A smem končati: stvar ni v tem, kaj dodate ...

OBTOŽENEC ... razumem.

ZAGOVORNIK Kaj priznate.

OBTOŽENEC To razumem.

ZAGOVORNIK Ampak ...

OBTOŽENEC ... razu...

ZAGOVORNIK Ampak, a smem, prosim, kaj mora razumen človek sklepati iz teh dejstev.

OBTOŽENEC To razumem.

ZAGOVORNIK Če pa razumete, sem precej paf spričo ...

OBTOŽENEC Sprašujem, kot hipotetična varianta.

ZAGOVORNIK Imam, imam, imam občutek, kot da nisem najbolj kos svoji dolžnosti.

OBTOŽENEC Hipotetična varianta, ko ...

ZAGOVORNIK Zelo malo časa imava.

OBTOŽENEC Deniva: deniva da ...

ZAGOVORNIK Da si to privoščiva. Poslušajte me:

OBTOŽENEC Jaz ...

ZAGOVORNIK Da si privoščiva. Prosim, okej, vem, verjemite mi, ne, *razumem*, da se vam večina postopkov gotovo zdi, gotovo se vam zdijo *arbitrarni*, in ...
Vstopi Sodni sluga s časnikom.

SODNI SLUGA Bi vidva kosilo?

OBTOŽENEC Če postaviva hipotetično varianto, da ...

ZAGOVORNIK Ste bili na Havajih. Desetega novembra lani. B puščica, zaljubljeno srce, Havaji, Nasmejani zajec. Bili ste tam. Kako *kurac* zdaj pa ne boste bili tam?

OBTOŽENEC Tako, da si bom omislil alternativo.

ZAGOVORNIK Temu, kje ste bili?

OBTOŽENEC Temu, kako »gledamo« na zadevo.

ZAGOVORNIK Prav, in kakšna je, ta nebuloza od alternative?

OBTOŽENEC Kakor jaz razumem, je to na tej točki vaše delo.

ZAGOVORNIK Moje delo pa je?

OBTOŽENEC Da, da postavite neko alternativo ... da prikažete Sodniku ...

ZAGOVORNIK Laž ...? Premolk. laž?

SODNI SLUGA Bi kdo želel prelistati časopis?

OBTOŽENEC O bog, o bog, zdaj pa sem v težavah ... zdaj sem pa res, res v kurcu. O bog, o bog ... Vi ne marate lagat?

ZAGOVORNIK Če bi mi pustili, da opravljam svoje delo ...

OBTOŽENEC Zakaj ste sploh študirali na Pravu? Če ne marate lagat?

ZAGOVORNIK Premolk. To je ...

SODNI SLUGA gleda v časopis Velik napredek na mirovni konferenci ...

OBTOŽENEC Opuščeni ste. Premolk.

ZAGOVORNIK Bojim se, da ne razumete.

OBTOŽENEC Odu...

ZAGOVORNIK Ali morda domnevate, da bi bil drugačen prikaz bolj po vašem okusu?

OBTOŽENEC Ne vem.

ZAGOVORNIK No, jaz pa vem. Krivi ste. A razumete?

OBTOŽENEC Nisem kriv, dokler me pravnomočno sodišče ...

ZAGOVORNIK Kakšna Oslarija. Kak nepopisen čvek. Slabo mi je. Sram me je, zaradi vas. Preziram vas, kurac preziram, mrzim vas, vi pa sedite tam, krivi, da kar smrdi, vi zločinski, bolani, perverzni, medtem ko jaz ...

OBTOŽENEC ... počakajte moment ...

ZAGOVORNIK ... In skušam, skušam nekako ...

OBTOŽENEC Plačujem vas ...

ZAGOVORNIK ... en drobiž, kaj vse moram pa prestat? Prisiljen sem vsak dan sedet poleg vas, grida bolana, dan za dnem, in vas podpirat; kimat vašim otročjim hipokrizijam. Tej bolni talmudski, židovski ... Premolk. Ormojbog,

OBTOŽENEC Aha.

ZAGOVORNIK Joj ... moram vas, najponižneje. Najponižneje. Prosim. Za opravičilo. Moja govoranca me je zanesla, moral bi ... moral bi bil odpeljat sina, sina Tommyja. Na Župnijsko tekmo Mladih Hokejistov, danes, in sem. Tačas prav posebej nestrpen. Ker, ker sem ločen, ga vidim poredko. In ti izhodi, ta čas, ki ga preživiva skupaj. So nama dragoceni, in potem sem nekoliko v strahu. Zaradi verjetnosti, da bom zamudil in, in lahko se vam samo zelo iskreno Opravičim. Premolk.

OBTOŽENEC Sprejemam vaše opravičilo.

ZAGOVORNIK Hvala. Zelo ste prijazni in velikodušni.

OBTOŽENEC Razumem vaš strah.

ZAGOVORNIK Hvala.

OBTOŽENEC Vem, da ste pobožen mož ...

ZAGOVORNIK ... sem, res je ...

OBTOŽENEC ... da vozite sina na Cerkvene Pripreditve ...

ZAGOVORNIK ... na tekmo Mladih Hokejistov ...

OBTOŽENEC ... in da, če zamudite ...

ZAGOVORNIK ... ja ...

OBTOŽENEC ... boste imeli mogoče sitnosti, kako spravit farjevega kurca ubogemu sinku iz riti.

ZAGOVORNIK Ej, čifut zafukan, vi bolnik, bolnik ...

OBTOŽENEC ... jebite se.

ZAGOVORNIK Antikrist židovski, baraba pokvarjena ...

SODNI SLUGA ... bi vidva kosilo?

ZAGOVORNIK Sodnemu slugi In ti se isto jebi. Isto se jebi. Jebite se Vsi skup.

SODNI SLUGA ... a ...

ZAGOVORNIK Jaz sem opravil, jaz grem, izničili ste me.

OBTOŽENEC Opuščeni ste, ja. Pravim, opuščeni ste in da vas več ne vidim ...

ZAGOVORNIK Jebi se ...

OBTOŽENEC Oho ho, no, kdo cvika?

ZAGOVORNIK Jebi se. Ti bi mene za lažnivca ...

OBTOŽENEC Taka jeza, ker sem uporabil Tisto Besedico?

ZAGOVORNIK Čifut zafukan.

OBTOŽENEC Hoho, Barabon se je razglasil za Hinavca ...

ZAGOVORNIK Ti ti ti ... vi ste en hinavec zajeban ...

OBTOŽENEC A sem ...?

ZAGOVORNIK Vi ste en kurčev »lepo ste povedal, prav imate, kdo kdo kdo, in kdo mora trpet za vas?« *Premolk.* A?

OBTOŽENEC Joj? Vi?

SODNI SLUGA gleda v časnik, s svinčnikom v roki ... Prazgodovinska riba ...

OBTOŽENEC Jojtana – kdo trpi za moje grehe ...!
»Kdo je dal svojega Edinorojenega Sina ...?«
Premolk.

ZAGOVORNIK Kaj naj bi to po...

SODNI SLUGA ... prazgodovinska riba ... deset črk ...

OBTOŽENEC Veste vi, veste, kaj to pomeni.

ZAGOVORNIK Ne. Nisem prepričan, da vem.

OBTOŽENEC Ne.

ZAGOVORNIK Ne. Sploh nisem prepričan, da vem.

OBTOŽENEC Jebite se.

SODNI SLUGA Prazgodovinska riba. Deset črk.

ZAGOVORNIK Je to, a naj razumem, da to pomeni ...?

OBTOŽENEC Jebite se.

ZAGOVORNIK Jaz naj se jebem? Jebite se vi, boga ste ubili, vi prešvicani, brezkurčni, jebemvammater in vaše kljukaste surle, tepiharji ...

SODNI SLUGA Sodnik pravi ...

ZAGOVORNIK Sodnik naj se jebe, in jebi se ti, in, in ti, pezde, pizdoliznik čifutski ... sem zamudil, da bi odpeljal malega Tomija na Župnijski Mladinski Hokej, ker sedim tu in poslušam tvoje lažnivo jamranje ...

OBTOŽENEC Ohoho, spet mali Tommy? Čisto scuzan, ko pride od obhajila, ja, a ...? *Premolk.*

ZAGOVORNIK Upam, upam, da se bodo Arabci. Trumoma vzdignili in nagnali tvoje ljudstvo v morje. Vam pobili otroke. Vam posilili žene in požgali do tal vse sledove vašega dvatisočletnega bogoskrunstva.

OBTOŽENEC Jebi se.

SODNI SLUGA ... sta za kosilo ...?

ZAGOVORNIK In če je Bog, In je, ki je umrl za nas, ki je trpel za Človeštvo, ki še vedno živi in vse sliši, k temu Bogu molim, naj usliši mojo prošnjo ...

SODNI SLUGA Danes je mesna štruca ...

ZAGOVORNIK ... in naj vas, vašo famijlo, vašo raso ...

SODNI SLUGA ... dušena ...

ZAGOVORNIK ... sem vas slišal. Naj sleherno seme, semenčico, sled, umetnino ...

OBTOŽENEC Če bi bili samo milijardinko tako prepričljivi Prej Tamle ...

ZAGOVORNIK Jebite se. Mene ste odpustili, vas bodo pa zašili. Ker vi greste v arest. Arest. Me slišite? Ker ste edinega človeka (in ta človek sem jaz), ki je imel vsaj približno šanso, da izvleče vaš nevredni židovski ego, edinega človeka ...

OBTOŽENEC ... če bi vi vsaj približno zaštekali ...

ZAGOVORNIK Ne rabim štekat. Ne rabim jaz čisto nič štekat. *Rabil* sem samo to, da ne pričate, da ...

OBTOŽENEC Ubogam ...

ZAGOVORNIK Ja. Ubogate. A pri zobarju rečete: »Zobje so moji: vam bom pomagal?« Ubogati ga morate.

OBTOŽENEC Ubogati ... ubogati ubogati ubogati ubogati ubogati ubogati. Bog mi odpusti, kaj sem storil? Najel sem nežidovskega odvetnika! To je tako, kot če bi šel k frizerju, ki ni peder. In zdaj hoče, naj ubogam. Vi pofukan, *sheiget*z goj in vaši skisani možgani, beli šturnfi, country club in karo hlače in Campbellova kurja župa. Ubogati. Odlično. Zgledujete se po Svojem Gospodu.

ZAGOVORNIK ... tukaj moram vztrajati, da ne hate ...

OBTOŽENEC Vaša pravljica ... oooo, odvalili so kamen od groba ...

ZAGOVORNIK ... opozoril sem vas ...

OBTOŽENEC Medtem se je pa kaša že ohladila ...

ZAGOVORNIK Ne bom vas več opozarjal ...

OBTOŽENEC Joj. Kaj pa boste storili? Zategnili gor hlače in pobili vse Žide po Evropi?

ZAGOVORNIK ... točno to si zaslužite ...
OBTOŽENEC Zategnili gor vaše ledraste hlače
in vse zaplinili?

ZAGOVORNIK ... pogrom ...

OBTOŽENEC Že sama moja prisotnost tu. Že
sama moja prisotnost tu je pogrom ...

ZAGOVORNIK ... to je to ...

OBTOŽENEC Pogrom ...

ZAGOVORNIK ... vi čifuti ne znate naročiti niti
sendviča s sirom ...

OBTOŽENEC Jebite se.

ZAGOVORNIK ... ne da bi omenili Holokavst.

OBTOŽENEC *Moje ljudstvo ne je sendviča s sirom.*

ZAGOVORNIK Ou. Ou, kaj? A ni »košer« ...?

OBTOŽENEC Ni okusen. Okusen. Ti blesavi
naci pizdun. Nima dobrega okusa, in zato
ga mi ne jemo.

ZAGOVORNIK A da res?

OBTOŽENEC Je. Ja. Mi jemo krščanske *Otroke.*

*V pitah si jih pečemo, točno tako, kot
govorite že dva tisoč let. Ves ta vaš bebav,
katoliški ...*

ZAGOVORNIK .. jaz sem episkopalec ...

OBTOŽENEC Pizda, kaj pa je to? Katolik z
volvom ...

ZAGOVORNIK Joj ste ljubki.

OBTOŽENEC Pejte nazaj v svoj Podeželski
klub. Pijte, porivajte eden drugemu žene in
zvišujte obrambni proračun. Ko vas jebe.

ZAGOVORNIK ... Kaj je narobe z obrabnim
proračunom? *Premolk.*

OBTOŽENEC Kaj je *narobe* ...? Kaj je narobe z
obrabnim proračunom? Vi to *resno*?

SODNI SLUGA Bosta kosilo?

ZAGOVORNIK Kaj je *narobe*? Ja – z Obrabnim
proračunom, ki, med drugim, drži Izraelce in
in in uradno postavljeno palestinsko ...

OBTOŽENEC Bom jaz vam *dal* Palestinec ...
bom ...

ZAGOVORNIK O. Kdo so oni, ane? S tistimi
robci čez bučo?

OBTOŽENEC ... ne ...

ZAGOVORNIK Divjaki, ki si ne zaslužijo ...

OBTOŽENEC Ne.

ZAGOVORNIK »Puščavski zamorci«?

SODNI SLUGA Sta za kosilo, vidva?

ZAGOVORNIK Ne bi jaz kosila.

SODNI SLUGA Mogoče bi bilo dobro, da nekaj
pojeste. Popoldan bo dolg.

ZAGOVORNIK Nisem lačen.

SODNI SLUGA Na vašem mestu bi nekaj
pojedel. Kaj jeste?

OBTOŽENEC Kako to mislite?

SODNI SLUGA Mislim »kaj jeste«?

OBTOŽENEC Jem »hrano«. Kako to mislite?

ZAGOVORNIK Mislim je, če je kaj takega, česar
ne jeste.

OBTOŽENEC Veliko je stvari, ki jih jem. Če so
hrana, jih jem. Zakaj vprašate?

ZAGOVORNIK Iz vljudnosti vas je vprašal, ker
ste Žid.

OBTOŽENEC Kako naj on to ve?

ZAGOVORNIK Eno uro se že derete »goj
kurčevi«. Kaj mislite, da je razumel pod tem?

SODNI SLUGA Sta vidva videla parado?

ZAGOVORNIK ... se derete kot na *tepih* bazarju ...

OBTOŽENEC ... kaj to pomeni?

ZAGOVORNIK Bazar, kjer prodajajo *tepihe*.

OBTOŽENEC Kaj to pomeni, vem, kaj ste rekli,
kaj to pomeni?

ZAGOVORNIK Pomeni, pomeni, prijatelj moj ...

OBTOŽENEC Ne začenjajte s tem.

ZAGOVORNIK S čim?

OBTOŽENEC S tem židovskim »prijatelj moj.«

Goj zahojen. Ja, res prihajam s *tepih*
bazarja. Ja, res sem čifut; ja, ušiv Žid sem.
Prihajam iz kazbe. Prihajam z Bližnjega
Vzhoda. Pred dva tisoč leti, ko smo ubili
vašega Gospoda. To sem jaz. Krivonos
prešvicani Žid, ki bi mu bila ljubša zdrava,
čista logika bazarja ...

ZAGOVORNIK ... če ...

OBTOŽENEC Tiho ... *Tepih* bazarja ... kjer ima
vsakdo ...

ZAGOVORNIK Če ...

OBTOŽENEC In vi pofukani, lopovski
monstrumi krščanski, ki rinete za otroki,
me boste učili Pravičnosti s svojimi

skisanimi možgani? A vi veste, kaj je resnična Pravičnost?

ZAGOVORNIK Ne, povejte mi, prosim.

OBTOŽENEC To je Tepih bazar.

ZAGOVORNIK Aha ...

OBTOŽENEC Hočete opraviti z zlom tega sveta? A veste, kako? Tako da debato omejite na Preproste človeške potrebe. Namesto da se derete name, se postavite zame pred Tožilcem iz Judeje ... ja, mimogrede, on je bil Žid ...

ZAGOVORNIK Kdo?

OBTOŽENEC Kristus.

ZAGOVORNIK Kristus Jezus? Ja. Žid je bil. Ja. To potrdim.

OBTOŽENEC Športno od vas.

ZAGOVORNIK Ne, upira se mi. Upira se mi poslušati, kako zaničujete mojo vero.

OBTOŽENEC Jebi se.

ZAGOVORNIK To mēni en kiropraktik? En »kiropraktik« mēni ...?

OBTOŽENEC Moj poklic, gospod ...

ZAGOVORNIK Pa še hokejsko tekmo sem zamudil ...

OBTOŽENEC Moj poklic, gospod ...

ZAGOVORNIK ... kurc pa vaš poklic ...

OBTOŽENEC ... je lajšal trpljenje, ko so dohtarji še živeli v votlinah.

ZAGOVORNIK Z drgnjenjem stopal ...

OBTOŽENEC Ne, pravzaprav z zмикanjem hrbtenice ...

ZAGOVORNIK Ja, kozlarije.

OBTOŽENEC ... zмикanjem hrbtenice, oprostite, ja, ki celo v najbolj trdovratnih primerih ...

ZAGOVORNIK No, prosim ...

OBTOŽENEC ... privede do preobrata v boleznih, dobrega počutja, pravičnega mišljenja, mentalnega ravnovesja in ... omojbož ...

ZAGOVORNIK Česa?

OBTOŽENEC Omojbož,

ZAGOVORNIK Česa?

OBTOŽENEC Vem, kako prinesiti mir na Bližnji vzhod!!

TRETJI PRIZOR

Tožilec ima svoj nastop pred po vsem sodeč prazno sobo.

TOŽILEC V vsaki dobi se je našel kdo, ki je vpeljal kako Novotarijo: Še Nikdar Dotlej Videno Na Zemlji. In jo imenoval Boema. Radikalizem. Svoboda, ta doktrina, da je vse dovoljeno, ta predstava, da smo nad zakonom. Na čem temelji? To korajžno naznanilo? Ta občutek posameznika, da je Izbrانع? Zakoni, prijatelj moj, in zakoni, sosedje moji, so kajpada nastali, kot smo se učili, z dolgotrajnimi in trdimi prizadevanji, in na našo žalost ter izkušnjo, da ne moremo zaupati svojim občutkom. Premolk. Poglejte nas, potem šele kriminal imenujete »svoboda«. In še kako drugače, le s tistim imenom ne, ki je zapisano v Zakonu. Ampak Zakon vas bo našel. Kar je sprva bilo le zabeležka, se znova vrne kot zahteva – popravek. Kajti jaz, kajti vi, nič manj kot tisti izkušani in padli človek, priveden pred vas, odgovarjamo pred Zakonom. In vi, ki mu sodite, morate biti trdni in od sebe zahtevati pošteno in trdno privrženost. Tistemu idealu, ki nas edini lahko vodi – in to je drevo življenja. Za tiste, ki se ga trdno oklepajo. Premolk. Kaj mislite? Premolk. Povejte mi po resnici. Premolk. No, dajte. Premolk. Bernard, mlad moški, oblečen nemara zgolj v tangice z vzorcem leopardove kože, vstane s kavča, kamor se je bil pritajil.

BERNARD Ne vem.

TOŽILEC ... O Bog.

BERNARD Jaz enostavno. Ne vem.

TOŽILEC O Bog.

BERNARD Jaz ...

TOŽILEC Prihrani mi. Prihrani –

BERNARD Jaz ...

TOŽILEC Prosim. Prosim. Prihrani mi svoje usmiljenje.

Konec drugega prizora.

BERNARD Utegnilo bi, a počakaš sekundo ...
utegnilo bi, *možno* je, da ...

TOŽILEC ... prosim ...

BERNARD ... mi dovoliš, da končam? *Možno*
je, da je vendarle nekoliko premočno.

TOŽILEC Kaj *zaboga* naj pa to pomeni?

Premolk.

BERNARD Jaz ...

TOŽILEC Kaj bi mi pravzaprav hotel povedati
s tem, da je »premočno«?

BERNARD *Meni.* Premočno *meni.*

TOŽILEC Premočno *tebi.*

BERNARD Na tej *točki.*

TOŽILEC ... kako je lahko Premočno?

BERNARD *Meni ...*

TOŽILEC Ali bi lahko, kaj misliš, ali bi za božjo
voljo lahko rekel, da ti pač *ni všeč*?

BERNARD Ne, ne gre za to.

TOŽILEC Pa gre za to. *Premolk.*

BERNARD *Meni ...*

TOŽILEC *hkrati z zgoraj rečenim* Ali se ti sploh
zavedaš, kako je *ponižujoče ...?* *Premolk.*

BERNARD *Meni ...*

TOŽILEC *hkrati z zgoraj rečenim ...* da se greš
to hinavčenje?

BERNARD *Meni ... Premolk.*

TOŽILEC No, dobro, dobro. Kaj bi ti spremenil?

BERNARD *Meni ...*

TOŽILEC Kaj?

BERNARD *Meni je všeč.*

TOŽILEC Nisem te tega vprašal.

BERNARD *Mi ...*

TOŽILEC A bi ti, a bi, prosim, za boga milega?
Prosim. Premolk. A bi *prosim?* *Premolk.* Za
božjo voljo? *Premolk.* Mi sledil ...?

BERNARD *Mi ...*

TOŽILEC Bi mi prosim dal nekaj časa mir?
Premolk. Kaj misliš?

BERNARD *Mi je žal, če sem te prizadel.*

TOŽILEC Verjamem, da ti je. *Premolk.* Vem, da
ti je.

BERNARD *Mi ...*

TOŽILEC ... resno. *Premolk.*

BERNARD *Hvala. Premolk.*

TOŽILEC Ko bi le lahko bil sam nekaj časa.

BERNARD *začne govoriti.* Ja. Ne. Vem.

Premolk. *Hvala ti. Premolk.* *Hvala.* Resno to
mislim. Si pač želim biti sam.

BERNARD Ne maram, da si jezen name.

TOŽILEC Nisem jezen nate.

BERNARD Zelo mi je žal.

TOŽILEC Nisem jezen.

BERNARD *Meni ...*

TOŽILEC Je že dobro. Jaz sem, jaz sem,
nekoliko sem raz...

BERNARD Ne. Res. Ponižno ... ponižno te
prosim, da ...

TOŽILEC Jebenti, a bi se spokal od tu in me
pustil na miru? Se tebi sploh sanja, kako
ponižujoče je tole ...

BERNARD *Mene ...*

TOŽILEC *Bedarija. Bedarija.*

Za odrom se oglasi protidimni alarm. Premolk.

BERNARD *Mene ...*

TOŽILEC *Bedarija. Zate gre. Samo zate gre.*

Kak *figar* si. Kako malo zahtevaš, kako ...

Alarm zapiska dvakrat.

BERNARD ... tega ...

TOŽILEC *Ne. Ne reci.*

BERNARD ... tega nisi ...

TOŽILEC Sem. Seveda sem. Mislim, nisem. To
ni »ena od tistih stvari«. In se je ne grem. Si
slišal? Kaj? Sem »prizadel tvoje občutke«?

BERNARD ... *Mene ... Alarm se znova oglasi.*

TOŽILEC Izgubljam te. Izgubljam te. Vem to.

Ne laži mi. Prosim prosim prosim, samo
resnico mi povej. Vsaj enkrat, a sem menda
dovolj dedca, da jo lahko slišim. *Alarm.*

BERNARD Dovolj dedca si, da jo lahko slišiš.

TOŽILEC A sem?

BERNARD Ja. *Alarm.*

TOŽILEC Da jo slišim.

BERNARD Ja.

*Alarm vztrajno piska. Dim se začne valiti na
oder.*

TOŽILEC *govori, medtem ko se alarm vztrajno
oglašča* Da slišim kaj? *Premolk.* O čem pa
govoriva? O moj bog, zdaj sem zgubljen. O

čem govoriva? Ves moj svet je ena sama bolečina. Zemlja se premika pod mano in jaz vem, prvokrat vem, kaj v bistvu mislijo. Ko pravijo, a ... a ... Premolk. A ... kaj kurc je pa to? Tožilec odvihra z odra. Bernard odgovarja na klic.

BERNARD v telefon Halo? V kuhinji je.

Premolk. Zato, ker se je pečenka zažgala, evo zakaj. Ker sem pozabil zmanjšat.

Premolk. Zato, ker sem bebo, v redu?

Premolk. Ja no, tak sem se rodil.

Domnevam, da je genetsko. Premolk.

Veliko ljudi to reče. Piskanje preneha.

Tožilec se vrne z izdajalskim dimnim detektorjem. Telefonski klic imaš.

TOŽILEC Jebi se.

BERNARD In ti se tudi jebi.

TOŽILEC In ti se tudi jebi.

BERNARD In jebi se ti.

TOŽILEC v telefon Halo. Ne. Ravno ob pravem času. Super. Kaj bi rad? Ne morem govorit s tabo. Mi boš jutri povedal. A ja, in kaj mi boš takega povedal jutri? Premolk. Naj opustim pregon? Zakaj?

BERNARD Pečenka je zažgana.

TOŽILEC Jebi se. Premolk. V telefon. Umaknem obtožbe? Tvoj frajer je kriv, ko bog je kriv.

Premolk. Ne, nočem mu dat prelo... Nočem mu dat preložitve. Zakaj bi mu dal preložitve?

Premolk. Da sodeluje v mirovnem procesu?

BERNARD Reci mu, naj gre v božjo mater.

TOŽILEC Jebi se.

BERNARD Jebi se ti tudi.

TOŽILEC In jebi se ti tudi. Prokleta gnida intelektualna napihnjena, mejhna.

BERNARD Ohohoh, a si me poročil, ker sem tak majnd?

TOŽILEC Jebi se.

BERNARD Zato, da bi lahko debatirala o Proustu? A zarad tega si bil dan na dan naliman ob pultu z usnjeno bižuterijo pri saksu?

TOŽILEC Jebi se.

BERNARD In bluzil ...?

TOŽILEC v telefon Bo prinesel mir, kako ...?

BERNARD Jaz kao: »Ej, kupite denarnico ...«

TOŽILEC Jebi se.

BERNARD Kurac ceneni. Kje si kupuješ obleke? Na odpadu? »Oh, ljubim te, Zajči.«

TOŽILEC Jebi se.

BERNARD »Prosim, prosim, vem, da sem debel. Vem, da imam okus pofukanga štacunarja s Srednjega Zahoda ... Vem, da sem te nevreden ...«

TOŽILEC ... kar nadaljaj.

BERNARD »Vem, da imam obliko hruške in sramujem se samega sebe in sem zanič v postli.«

TOŽILEC A ha ...

BERNARD »In ti si najbolj ljubka stvar, ki sem jo kdajkoli videl, in nevreden sem, da bi sploh Zrl nate,« noč za nočjo. »Ti si kot izborna pivo.« Moji prijatelji so te pa gledali, ko da sem pripeljal domov enga teve vremenarja. Ampak, ne ne ne: »Ljubim te, Bernard. In naredil ti bom dom in te bom varoval ...«

TOŽILEC A jokaš? Premolk. Ej, a jokaš?

BERNARD A ti pa misliš, da je to neka Poceni Babja Finta?

TOŽILEC v telefon Moment ...

BERNARD A misliš, da je to »nefer«? Imet »občutke«? »Občutke«? ... na, zgubil sem kontaktno.

Bernard se začne plaziti naokrog.

TOŽILEC ... nadaljaj ...

BERNARD ... zgubil sem kontaktno ...

TOŽILEC ... nadaljaj ...

BERNARD Nočem nadaljevat. Hočem, da me pustiš na miru.

TOŽILEC Zajči ...

BERNARD Pusti me na miru.

TOŽILEC Zajči, tukaj sem.

BERNARD Briga mene, kje si. Daj, spravi se nazaj k svojemu delu. Nadaljaj svoj neprecenljivi telefonski pogovor. Daj no, daj, flančaj še naprej te tvoje bolne maččo fore ... »če sodišče blagovoli«: nebuloze. Kontaktno sem zgubil ... Strpaj ves Svet v

Arest. Mogoče bo to odtehtalo tvoje pomanjkanje samospoštovanja. Jaz sem adijo. Jaz sem adijo ... Zažgal sem pečenko. *Ti očisti jebeni pekač. Smiliš se mi. Odide.*

TOŽILEC v telefon Halo? Premolk. Prijatelj. Kaj se pa to tebe tiče? Premolk. Ja, slišal sem te. Premolk. In kako bi to prineslo mir na Bližnji Vzhod? Premolk. Ja prav škoda, ker jutri ob desetih dopoldne boš prinesel rit, in od klienta rit tudi, lepo na sodišče. Premolk. Sodnik ni bolan, seneni nahod ima. On bo tam in ti boš tudi tam ... Boli mene kurac za Bližnji Vzhod. Ti se jebi.

BERNARD se vrne Samo dvojce stvari: Ena, **TOŽILEC** Ja?

BERNARD Smiliš se mi.

TOŽILEC A res?

BERNARD In dve: Ja, se mi. In dve: če zmešaš sodo bikarbono z vodo in pustiš čez noč v pekaču, ti ga kompletno očisti brez težav. Jebi se. *Odide.*

Konec tretjega prizora.

ČETRTI PRIZOR

Sodna dvorana. Dan.

Navzoči so že vsi razen Sodnika, ki vstopi nekoliko razkuzman.

SODNI SLUGA Vstanite vsi.

SODNIK Koliko je ura?

SODNI SLUGA Gospod sodnik, devet dopoldne.

SODNIK Zvečer? Premolk.

SODNI SLUGA Gospod sodnik, ne.

SODNIK Prav.

ZAGOVORNIK Gospod sodnik, hvala, da ste prišli tako zgodaj ... nemara se vam bo tole slišalo več kakor nenavadno. Vendar verjamem, da imamo danes, v teh izrednih okoliščinah – da imamo priložnost. Vi veste, da je bila v starih časih sodnija obenem sedež pravice in zakona, verovanja in političnih razpravljanj. »Shajališče,« če hočete. Forum, v katerem je skupnost vetrila, preskušala in tako izboljševala svoje trgovanje, moralo in, v tem našem primeru, svoje zunanje zadeve.

SODNIK ... kje pa sem? Premolk.

TOŽILEC Gospod sodnik ... *Sodnik dvigne list papirja.*

SODNIK Kaj je tole?

SODNI SLUGA Gospod sodnik, to je prošnja za preložitev ...

SODNIK ... preložitev ...

ZAGOVORNIK Gospod sodnik, mislim, da se nam, danes, ponuja priložnost ...

SODNIK ... kaj je tole ...?

SODNI SLUGA Gospod sodnik, to je ...

SODNIK Torej. To je list papirja. Ja? Premolk.

ZAGOVORNIK Če Sodišče blagovoli. To je list papirja.

SODNIK Je narejen iz »riža«?

TOŽILEC Gospod sodnik, kolikor vem, je narejen iz lesne kaše. Če sodišče blagovoli, pred sabo imate zahtevo za preložitev, podano s strani obrambe, ki ji naša stran najodločneje nasprotuje. Na sledeči podlagi.

ZAGOVORNIK Gospod sodnik. Tukaj, danes, v tem mestu. So zbrani predstavniki dveh skozi zgodovino vojskujočih se strani. Jaz in moj klient ...

SODNIK Bi lahko dobil kozarec vode?

SODNI SLUGA Pred vami je, gospod sodnik.

SODNIK Sem vzel tableto?

SODNI SLUGA Menim, da ste, gospod sodnik, ja ... *Sodnik vzame tableto.* Menim, da ste, gospod sodnik, vsekakor vzeli tableto, gospod sodnik.

SODNIK No, saj, prepričan sem. No, kenede, zdaj, kenede, zdaj nemara lahko nadaljujemo s tem. Moram vam povedati, prijatelji, da se po neprespani noči ... ne počutim najbolje in ...

TOŽILEC Nasprotoval sem, gospod sodnik, prošnji za preložitve ...

SODNIK Zamenjali so mi zdravilo.

TOŽILEC Gospod sodnik –

SODNIK Tisto prvo me je uspavalo. Pa sem ga nehal jemati.

TOŽILEC Gospod sodnik ...

SODNIK Dajte mi tableto. Samo sekundo. Bi mi lahko dali tableto?

SODNI SLUGA Gospod sodnik, stranski učinek predoziranja ...

SODNIK Kaj? A se mi bo spalo?

SODNI SLUGA Gospod sodnik, *ne*. Spalo se vam je po *onih*. Stranski učinki *teh* tablet vključujejo, a, mhm ... *Bere z nalepke.*

»psihotomimetično« ... a ...

SODNIK Hja, bomo pač morali tvegati. Če naj bo pravici postreženo. *Bere.* Kaj je »Žajči«?

TOŽILEC Se opravičujem, gospod sodnik, to je osebna zabeležka. *Hoče vzeti zabeležko.*

ZAGOVORNIK Gospod sodnik, če smem preiti k stvari.

SODNIK Zakaj vas želi celega prelizati? *Premolk.*

ZAGOVORNIK Gospod sodnik ... Danes imamo. V mestu. Predstavnike dveh Velikih Narodov ...

SODNIK ... in nekaj je tule zelo narobe.

ZAGOVORNIK Kaj, Gospod sodnik?

TOŽILEC Resnično, narobe je. Prošnja za preložitve, če pustimo ob strani preprosto človeško skrb za vaše zdravje, gospod sodnik ...

SODNIK S to zabeležko, mislim. *Premolk.* S to zabeležko je nekaj narobe. Vi. Vi ste prejeli zabeležko, ki jo imam pripeto tule k mojemu predlogu. Je to res?

TOŽILEC *Premolk.* Je, gospod sodnik.

SODNIK Podpisan je »Žajči«. *Premolk.*

TOŽILEC Je, gospod sodnik. Podpisan.

SODNIK *Zajci ne znajo pisati. – Premolk.*
Zazvoni telefon. Tožilec potegne na dan svojega mobilca.

TOŽILEC v mobilca Ne kliči me sem ...

ZAGOVORNIK Gospod sodnik, obstaja Sila za Dobro, kakorkoli jo že imenujemo. Nekateri to silo imenujejo »Bog«.

SODNIK ... ne znajo pisati.

TOŽILEC v mobilca ... ker zdajle delam ...

ZAGOVORNIK ... pa najsi si jo slikamo, v glavi, kot starca ... ali starko, z dolgo belo brado. Ali če jo enostavno imenujemo »Moč«. Človeška bitja smo obdarjena, tako rekoč »kemično«, če blagovolite, z zmožnostjo, da *zaslutimo* tako silo. Če nas vodi k dobremu. Ali ni to Bog?

TOŽILEC v mobilca Ne morem zdaj govorit ...

SODNIK *Tožilcu* Bi se poubadali s tem?

TOŽILEC Bom, gospod sodnik ... omenjanje »Boga« v sodni dvorani ...

SODNIK Mislil sem z Zajcem. *Premolk.*

TOŽILEC Zajec, gospod sodnik, ni uradna listina.

SODNIK Potem se ne bi smela znajti na moji mizi.

TOŽILEC Po nesreči se je zalepila k prošnji za preložitve, gospod sodnik.

SODNIK Kako?

TOŽILEC S sokom, brez zamere, od pečenke.

SODNIK Veste kaj, dovolj mi je tega. *Vstaja.*

ZAGOVORNIK Gospod sodnik. Če bi vi, gospod sodnik, prosim ... Gospod. Predstavniki vojskujočih se Izraelcev in Palestincev so

danes v našem mestu. Moj klient in jaz sva prepričana, da sva nemara iznašla ...

OBTOŽENEC Sva iznašla, gospod sodnik, metodo, s katero ...

TOŽILEC v telefon Sem rekel, da zdaj ne morem govorit ...

ZAGOVORNIK Metodo, gospod sodnik, ki jo je razvil tale dobri človek in bi, sva prepričana, utegnila prinesiti mir na Bližnji Vzhod. Ponižno prosiva, da bi nama sodišče blagovolilo izhod z namenom predstaviti njega in njegovo metodo tema svetovnim voditeljema, ki sta se danes sestala, gospod sodnik ... V Imenu, gospod sodnik, v svetem imenu Miru. *Premolk.*

OBTOŽENEC Misliva, gospod sodnik, da bi ta preprosti postopek prinesel mir.

TOŽILEC Kakšno flancanje je to? Gospod sodnik ...?

SODNIK ... glede mene ne skrbite ... predpisali so mi drugo zdravilo.

OBTOŽENEC »Flancanje«?

SODNIK Od onih prejšnjih tablet sem bil matast.

OBTOŽENEC ... flancanje?

ZAGOVORNIK Gospod sodnik, Tožilčeve opazke ...

TOŽILEC Ravno sem sredi, se opravičujem, neke, neke, neke ... neke družinske, neke ...

SODNIK ... Nisem vedel, da ste poročeni ...

TOŽILEC Vi mi pa poplesavate tu, s tem retoričnim, retoričnim *flancanjem*. In izgovarjate po nemarnem Ime Miru ...

OBTOŽENEC Jaz ...

TOŽILEC Težite s tem bolnim, bogokletnim, Liberalno Humanistično Poganskim Flancanjem o Bogu in »mnogih oblikah«.

OBTOŽENEC Pa kje zaboga so vas našli?

TOŽILEC ... Gospod sodnik ...?

OBTOŽENEC »Jezus«?

ZAGOVORNIK Joj. Ne.

TOŽILEC Kako, prosim?

OBTOŽENEC Jezus. *Žid.* Oj. Nas se žali s tem, da je umrl na Križu. In *mi:* Ga ne smemo omenjati. Razen vsak tretji stavek v vašem hinavskem, farškem flancarjenju ...

TOŽILEC Ugovarjam ...

OBTOŽENEC Vmes med tem, ko posiljujete svoje otroke in in ...

TOŽILEC Gospod sodnik ...

OBTOŽENEC Minirate klinike za abortuse in sploh.

TOŽILEC Gospod sodnik, odločno moram protestirati proti tem zlobnim, zlonamernim ...

OBTOŽENEC Vi pofukani bogomolci in »vaše žene po imenu Marge.«

SODNIK Moji ženi je ime Marge.

OBTOŽENEC O moja preroška duša.

ZAGOVORNIK Gospod sodnik, moj klient je z izrazom »vaše žene po imenu Marge« hotel reči, da ...

TOŽILEC Kaj pa je za vraga to, Moja Preroška Duša?

SODNIK ... sem vzel tableto?

OBTOŽENEC Iz Shakespeara je.

TOŽILEC Spet flance.

SODNIK Zakaj govori o moji ženi?

OBTOŽENEC Aha, in zakaj ne marate Shakespeara ...? Ker je bil Žid.

SODNI SLUGA Žid je bil?

OBTOŽENEC Ko bog.

TOŽILEC Ampak to je absurd.

OBTOŽENEC Da je?

TOŽILEC Ja.

SODNIK Zakaj je absurd?

TOŽILEC Absurd je, ker ... ker ...

OBTOŽENEC Čakam.

TOŽILEC Ker: Shakespeare ni bil Žid.

SODNIK Kaj je bil?

TOŽILEC Kaj je bil?

OBTOŽENEC Ja.

TOŽILEC Bil je ... *kristjan* je bil.

OBTOŽENEC Noben kristjan ne zna pisat tako dobro.

SODNIK Kaj porečete na to? *Premolk.* No dajte, če želite, da kaj storim za vas, storite vi nekaj *zame.*

Premolk.

TOŽILEC A ...

SODNIK Potešite mojo nevednost.

TOŽILEC A. *Premolk.* Vprašanje pred tem sodiščem ...

SODNI SLUGA Buzi je bil. Vem, da je bil Buzi.

SODNIK ... Buzi je bil? ... Shakespeare?

SODNI SLUGA Jap.

SODNIK »Shakespeare«, ki ga učijo v šolah?

SODNI SLUGA Gospod sodnik, ja.

TOŽILEC Gospod sodnik ...

SODNIK Učijo, učijo »majhne otroke«?

TOŽILEC Gospod sodnik, ugovarjati moram.

SODNIK Zakaj, a ste študirali Shakespeara?

TOŽILEC Ne, Gospod sodnik – *Dolg premolk, zaradi učinka.* – jaz sem homoseksualec. *Premolk.*

SODNIK Pa kaj vi veseljaki dejansko »počnete«?

TOŽILEC Gospod sodnik ...

SODNIK *Resno ... Dolg premolk.*

ZAGOVORNIK Gospod sodnik, predstavniki dveh ...

SODNIK In ali ne bi mogel on biti in Žid in Buzi? *Premolk.* Ali ne bi mogel biti Dvoje?

ZAGOVORNIK Gospod sodnik, mi imamo, danes, Zgodovinsko Priložnost.

SODNIK In kako naj se jaz odločim?

ZAGOVORNIK Gospod sodnik?

SODNIK Mislim, glede na to, da se ne moremo povrniti v elizabetinske čase in preveriti, ali si je, hm, Shakespeare pulil obrvi.

ZAGOVORNIK Gospod sodnik ...

SODNIK A razumete, in ali si je včasih »pozabil« obuti štumfe k fletnim mokasinom. Torej: Nekdo Mora Odločiti. *Premolk.* Vidite, to je od vekomaj težava, s katero se mora soočiti Jurisprudenca. To, vidite, to je stvar, na katero nikdar ne pomisliš. »Uh, jaz bi rad sedel tam gori in obsojal ljudi na smrt in imel rezerviran parking,« itd. Nikoli pa ne pomisliš, da k temu sodi tudi *breme.* Neeee. Breme Službe. To breme je ... *Premolk.* Hje ... *Premolk.* ... Je *negativnost.* *Premolk.*

ZAGOVORNIK Gospod sodnik, *Jutri* se bodo Predstavniki Dveh Velikih Sil, ... ki

sestankujejo v našem mestu, razšli, če, *ČE.* Gospod sodnik ...

SODNIK Ni *čudno*, da je Salomon presekal tistega dojenčka na pol! Vi bi ga tudi! Vi kurčeva Pepelka. »Ne! Ne presekajte ga na pol. To je človeško *bitje!*« ... Prosim, no.

ZAGOVORNIK Gospod sodnik.

SODNIK *Prihranite* mi ...

TOŽILEC Gospod sodnik ...

SODNIK ... težava namreč ... dajte mi še eno tableto ... ne gre za to, na kakšne dele boste razkosali Otroka; na polovice, na četrtine ... v vsakem primeru je *mrtev*, ampak: *Premolk.* Vidite, kako me poslušate? To mi je všeč. Pogrešam to, kadar nisem uraden. *Plane v jok.* A kaj je trpljenje enega človeka? V tej usrani jami, ki ji pravimo življenje. Kjer, kjer si morajo cela ljudstva ...

ZAGOVORNIK Gospod sodnik ...?

SODNIK ... še vedno prekuhavat vodo. *Bežen premolk.* Kaj?

ZAGOVORNIK Gospod sodnik, če smem, to je zadeva, zaradi katere smo pred Sodiščem.

TOŽILEC Gospod sodnik, želel bi odgovoriti.

SODNIK Kar dajte.

TOŽILEC Gospod sodnik, če smem. Mi »počnemo«, kot ste se blagovolili izraziti, ne več ne manj kot Heteroseksualci. Z enako pravico. Zakonito. Do Zasebnosti, do Dostojanstva, do ...

SODNIK ... in potem gledate črno-bele filme, drž? *Premolk.*

TOŽILEC Gospod sodnik ...

SODNIK Pa kaj vas pri tej Večbarvnosti žali?

ZAGOVORNIK Gospod sodnik, predstavniki Dveh Velikih Ljudstev.

TOŽILEC Gospod sodnik, ne gre za razvoj barv *per se*, temveč za razpad zgodbarstva, o katerem na splošno velja, da je sočasen, čeprav ne povzročen, z uvajanjem barve.

SODNIK A tako.

ZAGOVORNIK Gospod sodnik, gospod sodnik?

SODNIK Kaj?

ZAGOVORNIK Gospod sodnik, imava nezgrešljiv načrt, kako pripeljati mir na Bližnji Vzhod.
TOŽILEC Imate krasne, *krasne* barvne filme.
SODNI SLUGA *Bobni ob reki Mohawk ...*
SODNIK Tega sem videl. Not je ogromno Indijancev.

ZAGOVORNIK Res, Gospod sodnik.
SODNIK In to pojasnjuje moje stališče. Da ljudje ... kaj sem že govoril ...?

TOŽILEC Gospod sodnik, vidim, da ste utrujeni in če smem predlagati ...

SODNIK Shakespeare je bil Žid?

SODNI SLUGA In Buzi ...

TOŽILEC Morali bi vedeti ...

SODNI SLUGA Oprostite?

TOŽILEC Kdo je omenil *Bobne ob reki Mohawk ...*?

SODNI SLUGA Sem ga gledal na avionu ...

TOŽILEC Kam? Na Fire Island ...?

VSI *prijazno* Oooo ... *Zazvoni telefon.*

SODNI SLUGA Ne, če vas že zanima, na Ibizo ...

TOŽILEC v *telefon* Ne kliči me sem.

ZAGOVORNIK Gospod sodnik ...

TOŽILEC v *telefon* Jaz nisem zažgal pekača. In nisem jaz zažgal pečenke. Pa v službi sem.

ZAGOVORNIK Gospod sodnik ...

SODNIK Abraham Lincoln je bil Žid ...

SODNI SLUGA Je bil ...?

SODNIK Poglejte si tele *fotografije*.

ZAGOVORNIK Gospod sodnik, voditelji dveh bližnjevzhodnih ...

SODNIK Ne prekinjaj me, dečko. Ali veš, kaj lahko jaz naredim? Jaz nisem vedel, kaj lahko naredim, dokler me niso posadili sem ... kaj pa jaz vem ...? »Danny, a bi ti hotel bit Sodnik?« »Bi. Kaj mi to nalaga ...?« Tule gor sedim, berem National Geographic. Če se začnem *dolgočasit*? »V arest greste.« Mislite, da se šalim ...?

OBTOŽENEC Ne.

SODNIK Ne kaj?

OBTOŽENEC Ne, gospod sodnik.

SODNIK Rekel sem: »Jih lahko pošljem v arest ...?« »Ja kaj pa misliš.« »Mickey,«

sem rekel, »za kaj?« »Za karkoli, Dan. Za karkoli ali za nič.« Prvič je bilo zabavno? Bilo. Kot vse. Se navadiš. Kot seks. Se poročiš. »Ždaj lahko, kadar hočeš.« Mine par tednov, *ugotoviš*: potrebna so pravila. Vzorec, daš—dam. Včasih je utrujena ... pa tisti, kako se jim reče ...?

TOŽILEC »Precedensi?« *Zazvoni telefon.*

SODNIK *Vibratorji.* Ne reče se jim *precedensi*. Kaj, a vi mene *zajebavate*?

TOŽILEC v *telefon* Kaj?

OBTOŽENEC ... Pre...

SODNIK Kaj bi »precedens« delal v vaši nočni omarici? *Premolk.*

ZAGOVORNIK Gospod sodnik ...

SODNIK Ali je moja moč omejena? Kolega? Bolje, da ne veste.

TOŽILEC Gospod sodnik, imam neke težave v familiji ...

SODNIK Prvič sem imel mater s fantkom. Oče ni hotel plačevati preživnine za otroka.

Mati v jok. Kak bolj izkušen bi mu naložil določeno, določeno, kako jim že rečejo ...

SODNI SLUGA Sodno prepoved.

SODNIK Ej, pa tega bi morali vi dobiti v roke.

Tega *tipa*. Jaz sem poslal v arest *fantiča*.

TOŽILEC *Zakaj?*

SODNIK Ne potrebujem *razloga*; edino, kar rabim, je tole *kladivce* tu ... Uporabljal ga bom, dokler mu ne crknejo baterije. *Se ozira okrog.* Kje pa je? Cel dan razmišljam: Kaj naj še naredim? Čeprav sem, razumete, omejen z, am, z ...

ZAGOVORNIK ... z Zakonom?

SODNIK Ja, kje je moje *kladivce*? Dokler tega ne zvem ... *Kaj je to?*

SODNI SLUGA Družbeno koristno delo.

SODNIK Družbeno koristno delo. *Tu pa jaz:*

»Am, najдите en mestni park in pokosite travo z zobmi« ... »zavozlajte si svoja oblačila in jih potisnite v sekret.« M ... »speštajte si *paradižnik* v rit,« am ...

OBTOŽENEC ... kaj bi to koristilo skupnosti? *Premolk.*

SODNIK Se šalite.

OBTOŽENEC Ne. *Premolk.*

SODNIK Ali se prestopnik pri zadevnem početju nahaja zunaj in izpostavlja šolarjem ...?

OBTOŽENEC Ne.

SODNIK Potem držite gobec.

TOŽILEC Se opravičujem Sodnišču.

SODNIK Vi, ritoliznik, se pa jebite. Kaj rečete na to?

TOŽILEC Gospod sodnik. *Odloži telefon.*

Nujna, *nujna* družinska zadeva, gospod sodnik, me *sili*, naj *prosim* Gospoda Sodnika, če bi se lahko vrnili k pro...

SODNIK In reče se jim *vibratorji*. Jaz bom menda vedel.

ZAGOVORNIK Gospod sodnik. Midva imava načrt, kako vrniti mir na Bližnji Vzhod.

SODNIK Ja moj Bog, Človek. Zakaj niste Takoj Rekli?

ZAGOVORNIK Midva tule imava metodo, do katere je prišel moj klient ...

SODNIK A mislite, da sem Jaz iz Kamna?

ZAGOVORNIK Predstavniki Dveh Velikih Sil.

SODNIK Mislite, da me Majhna Opazka pri devetnajsti luknji *diskvalificira*, da bi čutil z Ubogimi Židi?

ZAGOVORNIK Ne, gospod sodnik, ne.

SODNIK Z ubogimi izkušanimi Židi in Arabci?

TOŽILEC ... Gos...

SODNIK ... ki rintajo v vročini in *vlagi*, kakršnih si mi, civilizirani belci, niti ne *predstavljamo* ...?

TOŽILEC ... Gos...

SODNIK Ko jih *jebe*. Ja. Bela rasa je neustrezna, kenede, za delo na Ekvatorialni Vročini. Bog je v svoji Milosti namenil *tem* ljudem, da bodo *vladali*, in onim, da bodo *delali*. Zamorčki na polju, ki sklonjeni pojejo, migajo z boki v tistem ritmičnem ... tistem ... tistem ...

SODNI SLUGA Gospod sodnik ...

SODNIK Veste kaj, jaz bi priznal ...

SODNI SLUGA Gospod sodnik, a smem ...

SODNIK Dajte mi tablete.

SODNI SLUGA Gospod sodnik, dovolite, da vzamem tole ... *Sodni sluga vzame tablete.*

SODNIK Hočem priznati.

SODNI SLUGA Gospod sodnik, seznam stranskih učinkov za predpisane tablete ...

SODNIK Jebi ti to v tri krasne. Hočem priznati.

SODNI SLUGA Sojenje je odloženo ...

SODNIK A-ha, a-ha.

SODNI SLUGA Gospod sodnik ...

SODNIK Vsi drugi lahko priznajo. Vi kriva, kriva svojat. »Pes mi je pojedel domačo nalogo.« »Imel sem Preblisk, zato sem ustrelil na papeža.« Kako flancanje, za posrat. In jaz sem primoran, zavoljo »plače«, da, da nahranim moje »dete«, Malega Mickeyja, Malo Sue. Susie? Kaj sem storil? Susie, bil sem, bil sem *pijan*. Se vam je to kdaj zgodilo? Eno noč. Prišežem pri Bogu, eno noč. Dve noči, največ. Susie? Nisem mislil, da si boš *zapomnila*.

SODNI SLUGA ... sojenje je odloženo ...
Sodni sluga prime Sodnika, da bi ga odpeljal iz dvorane.

SODNIK Se otroci spomnijo tako daleč nazaj?

SODNI SLUGA Gospod sodnik ...

SODNIK A se? Jaz ne vem. *Sprašujem*. Ima kdo otroke?

TOŽILEC Jaz ...

SODNIK Jaz tega bremena enostavno več ne zmorem. Kaj sem jaz ... *Švica*? Dežela brez občutkov ...? Mislite, da jaz nimam občutkov? Mislite, da sem narejen iz Skute in Sirotek? Iz krvi in mesa sem, kot vsak drug človek. Poglejte, pogledajte, pogledajte, če me *urežete*, ali mi ne bo tekla kri? Dajte mi tistile odpirač za pisma.
Sodni sluga vendarle izrine Sodnika iz dvorane.

SODNI SLUGA Kratek odmor ... *Premolk.*

TOŽILEC No. Zdi se ...

Sodnik se vrne v dvorano, Sodni sluga mu sledi.

SODNI SLUGA Vstanite vsi.

ZAGOVORNIK Gospod sodnik, moj klient in jaz ...

SODNIK A veste, enkrat sem imel razmerje z Edino Grdavšo na Islandiji ...? *Premolk.* Zdaj mi pa povejte, kako grda je bila ...?

Premolk.

VSI Kako grda je bila?

SODNIK Kaj mislite, kako grda je bila?

ZAGOVORNIK Gospod sodnik: *Bere iz svoje peticije.* »Kako se da Enotne Ločiti? Kako se da spet združiti razdvojene? ... Skozi fluidno, dinamično zadrževanje ...

OBTOŽENEC ... doseženo ...

ZAGOVORNIK ... skozi racionalizacijo ligatur in s tem osteoporotskega debela življenja.

OBTOŽENEC ... v hrbtenici.

ZAGOVORNIK Kar pripelje ...

OBTOŽENEC Ja.

ZAGOVORNIK ... do miru. Kristusova »briljanca ...«

SODNIK »Jezusa« Kristus?

OBTOŽENEC ... Mislim sem, da tega ne bova zapisala v ...?

ZAGOVORNIK Ne, soglašala sva.

SODNIK »Jezusa« Kristus?

ZAGOVORNIK Njega, ja. Ja, gospod sodnik.

Imava peticijo ...

OBTOŽENEC Mislim sem, da bova to črtala ven ...

ZAGOVORNIK Če bi se gospod sodnik strinjal, samo, samo v toliko: da naju izpusti za – *Pogleda na uro.* – za naslednje pol ure, imava midva, Kristjan in Žid, metodo ...

SODNIK »Ne, ne, ne bom vaju izpustil.« Kdo je rekel to? A kdo ...?

TOŽILEC Faraon.

SODNIK Jaz se bom slekel. *Se res začne slačiti. Sodni sluga ga skuša zadržati.*

SODNI SLUGA Gospod sodnik ...

ZAGOVORNIK Gospod sodnik ...

SODNIK Kaj?

ZAGOVORNIK Kristusova briljanca,

Kristusova briljanca, gospod sodnik, tako kot Mojzesova, tako kot Prerokova ...

SODNIK Prerokova.

ZAGOVORNIK Mohamedova.

SODNIK Mohamedova. Muslimanskega preroka.

ZAGOVORNIK Tako je.

SODNIK *že slečen do spodnje majice* Ej, ej, ej, potem pa prosim Skrbno Pazimo, kaj izjavljamo o njih. *Premolk.*

ZAGOVORNIK Njihovi Nauki ...

SODNIK ... nadaljujte: Gremo lepo počasi: ti ti ti ljudje, o katerih se *pogovarjamo.*

ZAGOVORNIK Ja.

SODNIK S »tistim« ... okoli glave ...

ZAGOVORNIK Ja ...

SODNIK Njihovi »nauki« ...

TOŽILEC Starodavna, *starodavna* religija ...

ZAGOVORNIK Prinašajo sporočilo Miru.

Premolk.

SODNIK Menim, da zoper to nimamo ugovora, je tako?

ZAGOVORNIK Nimamo, gospod sodnik.

SODNIK Ti krasni, krasni ljudje ...

ZAGOVORNIK Am ...

SODNIK Ne bi jih hotel sprovcirar.

TOŽILEC Glede tega soglašam z vami, gospod sodnik.

SODNIK In ne govorim tako samo zaradi vse tiste nafte, ki jo imajo ...

TOŽILEC Ne.

OBTOŽENEC Ne.

ZAGOVORNIK Ne.

TOŽILEC Res ne.

SODNIK Ali ker včasih, a, a, a, včasih ...

ZAGOVORNIK ... Vsak se mora kdaj »olajšati« ...

SODNIK Ampak zaradi a, a ... *Premolk.*

TOŽILEC Zaradi njihovih »prispevkov«.

SODNIK Pa to, točno to ...

OBTOŽENEC To gotovo.

Vsi mrmraje potrldijo, da soglašajo.

ZAGOVORNIK In nauki teh čudovitih ljudi ...

SODNIK Aha ...

ZAGOVORNIK Prinašajo, kot sem že rekel, sporočilo Miru.

SODNIK Imate hudičevo prav, res ga. A kakšen pomen ima to, ko pa morajo majhni otroci vsak večer spat v oblačilih, ki so jim pretesna in razkrivajo razne izbokline na njihovih telesih vsakemu, ki ga to vsaj malo zanima?

ZAGOVORNIK Gospod sodnik ...

SODNIK ... bi se posvetili temu?

ZAGOVORNIK Gospod sodnik, midva lahko prineseva Mir na Bližnji Vzhod. *Premolk.*

SODNIK Je to »preizkus«?

ZAGOVORNIK Ne, gospod sodnik. Zares gre.

SODNIK Kako bosta to naredila?

ZAGOVORNIK Moj klient je prepričan, da je neravnovesje v teh deželah, ki se odraža na njihovih voditeljih, mogoče odpraviti z zmikom ...

SODNIK Vidva bi rada prinesla mir na Bližnji Vzhod.

OBTOŽENEC Tako je, gospod sodnik.

SODNIK Oho. Oho. To pa ni majhna reč. Ne bi jaz maral tukaj vaju ovirat. Oni dve, kaj, neprosvetljeni Ljudstvi, v vojni ... Prekletstvo Vojne, ki jim ga je prineslo ... kenede ... Kako pogosto imamo priložnost? Da zacelimo rane – ne le vdovi, ampak siroti, tistim živahnim otročičem ... *Joče*. Lahko dobim robček?

ZAGOVORNIK Gospod sodnik.

SODNIK Ne, ne, v redu! Če bi rada šla in položila svoj načrt za Mir k nogam vojskujočima se stranema ...

ZAGOVORNIK Ne, gospod sodnik, rada bi se pozabavala z njunima vratovoma.

SODNIK Meni zveni dobro.

ZAGOVORNIK Gospod sodnik, torej ja, samo če bi naju spustili ...

SODNIK Častna, bom vaju.

ZAGOVORNIK Bog vas blagoslovi, Gos...

SODNIK Pogledajta tole! Sodnemu slugi.

Naročite avto. Hočem, da policijski avto s spremstvom odpelje tale dva gospoda predat peticijo na Mirovno konferenco. In zdaj: v skladu z zaupanimi pooblastili, da delujem v duhu usmiljenja, z velikim zadovoljstvom in sodniškimi prerogativi ter v prid svetovnega miru dovoljujem ...

BERNARD vstopi z velikim kovčkom, zaslepljen, mežikaje nagovori navzoče Ti lažnivi prasec. Pet ur sem te zdajle čakal pri tvoji mami. Kiš je mrzel, solata kapreže je topla, jaz in ona nimava, kot sam veš, prav nič skupnega razen tega, da sva tebe oba krkljala kot kakega otroka, ti izdajalski, pozabljeni, debeli, nemarni ...

SODNIK ... komu to govori ...?

BERNARD ... Nehvaležni ...

SODNIK ... ker če govori meni, je to žalitev.

BERNARD ... Stari ...

SODNIK ... O tem sem prepričan ...

BERNARD ... Kje je on? Kje je?

TOŽILEC ... Daj si kontaktne noter.

BERNARD ... Kje je?

TOŽILEC Daj si kontaktne noter.

BERNARD Ne morem si »dat kontaktnih noter«, ker sem izjokal reko solz in mi ne »grejo« noter.

TOŽILEC Zajči ...

SODNIK Sta rekla, da jim želita »izpahniti vrat«?

BERNARD In zdaj se cmerim vpričo tvojih prijateljev. Kaj če bi me predstavil ...

TOŽILEC Jaz ...

BERNARD ... ali se me sramuješ ...? Se me sramuješ pred svojimi »strejt« prijatelji? »Ojoj, Dragec ... ti je že *prišlo* ...?«

SODNIK Kaj je narobe s tem vprašanjem?

BERNARD ... če je že treba vprašati ...

SODNIK Vedno sem mislil, da je *vljudno* ...

BERNARD Seveda ste. *Tožilcu*. In ti bi mogoče vprašal: Kaj je to? *To je kovček*? Kaj je v njem, te zanima ...

TOŽILEC Bernard ...

BERNARD Ooooo, najino skupno življenje ... o ...

TOŽILEC Bernard ...

BERNARD Nisi hotel niti prevzeti mojega klica ...

TOŽILEC *Postopek* vodim.

BERNARD Eh, bedarije.

TOŽILEC *Postopek* vodim, ali ne vidiš?

BERNARD Ne govori z mano v tem tonu.

TOŽILEC Muki.

BERNARD Ne ti meni »Muki« ... ti ... ti ... ne najdem besed ... jaz ne vem. Ti se trudiš biti *ustrežljiv*. Ti se trudiš bit *skrben* ... ti upaš, da Bog je. Kdo te vidi ... kdo? *Oblijejo ga solze*. Premolk.

ZAGOVORNIK Gospod sodnik. Ponuja se, samo danes, nemara, zadnje veliko upanje, da prinesemo mir na Bližnji Vzhod. Moj klient in jaz, četudi Različnih Ver ...

BERNARD Ma *jebi* se. Kako imaš lahko mir na bližnjem vzhodu, če ne znaš imeti miru pri sebi *doma* ...?

SODNIK ... veste, imate prav ...

BERNARD *pokaže na Tožilca* Povejte to njemu. Njemu povejte. On je tisti, ki bi mu morali soditi ...

TOŽILEC ... Zajči ...

BERNARD *Zlorabil* me je, bil je *krut* do mene in potem, ko sem šel domov k *mami*, kaj je bila njegova dolžnost?

SODNIK in OBTOŽENEC in ZAGOVORNIK Da pride za vami.

BERNARD Imate prekleto *prav*, da pride za mano, to je edini zakon, ki se ga *ne krši*.

SODNIK Prav ima.

BERNARD In jaz sem mu v dobri veri naredil kiš, tak dober *kiš*, v opravičilo. Čeprav ga je *on* polomil.

SODNIK Hm.

BERNARD In pri *njegovi* zagamani *mami*. *Vsi nekaj zamomljajo.*

SODNIK *Tožilcu* Ste si ga pa omislili frajerja ...

BERNARD Rad bi se pritožil: gospod sodnik ...

SODNIK To je popolnoma neregularno ...

BERNARD OBTOŽUJEM ... *Dvigne beležnico, ki jo je potegnil iz kovčka.*

SODNIK ... pa kaj če ga obtožujete ...

BERNARD *Tega moškega obtožujem ... Gleda v beležnico.*

TOŽILEC Zajči, jaz bi rad *delal* ...

BERNARD ... *krutosti. Gleda v beležnico.*

TOŽILEC Muki ...

BERNARD ... Nisem še ... In pomanjkanja občutljivosti.

SODNIK *Tožilcu* Če je to res, boste pa odgovarjali za *mnogo* stvari ...

TOŽILEC Gospod sodnik ...

SODNIK Da uživате ljubezen takega krasnega mladeniča ...

BERNARD Hvala, gospod sodnik ...

SODNIK In da ... kaj? *Kaj* je storil?

BERNARD Uničil je PEKAČ. *Vzame iz kovčka pekač. Ga položi na mizo pred sodnika.*

SODNIK ... čisto v redu pekač.

BERNARD Uničil je *pe*... S sodo bikarbono sem ga očistil. Uničil nama je večer; in mi *razkril* popolno praznoto ne le *najinega*, ampak *mojega* življenja ... *Zajoče.*

SODNIK ... pridite bliže ...

BERNARD Ne, Ne, ne zaslužim si prijaznosti.

SODNIK ... šššššš ...

BERNARD *Ničesar* si ne zaslužim ... zato pa tudi ... znova in znova ...

SODNIK Pššššt ...

BERNARD Pa kaj sem jaz? Toplovod al kaj ... Fufkhtar, mi piše na čelu? *Joče.*

SODNIK Šššššš. Saj ni tako hudo.

BERNARD Znova in znova ... Huh. ... Kako naj to prenašam, gospod sodnik?

SODNI SLUGA Ne smete si jemati k srcu.

SODNIK *Poslušajte*, kaj vam pravi.

BERNARD Kuham, čistim, imam razumevanje, kadar je preveč utrujen, da bi se Ljubil ...

SODNIK Ššššš.

BERNARD In kdo, povejte mi, skrbi za njegovo mamo? *Premolk, spet zajoka.*

ZAGOVORNIK Čak... oprostite, ampak a so tile dečki Buziji?

BERNARD Zakaj, zakaj, *zakaj* Ne More Biti Miru ...?

ZAGOVORNIK ... a so *topli*? Je to to ...?

Bernard joče.

SODNIK No, no, mali mož ...

BERNARD ... želel sem samo ustvariti *dom* ... za nekega *moškega*.

SODNIK Šššššš ...

ZAGOVORNIK *splošno* Tile dečki so topli kot volnena jopa ...

BERNARD ... mu prati *obleko* ... trak na njegovih gatah je vsako leto daljši. A se *jaz* kaj pritožujem ...?

ZAGOVORNIK *pri sebi* ... to je Klapa Buzijev ...

TOŽILEC Ugovor.

Bernard Joče.

SODNIK Par noči nazaj sem sanjal. O čisti deželi, brez polucije. Brez razdorov. S svobodo in razumevanjem za vse njene državljane. Deželi, ki jo vodijo ljudje dobre

- vere in samospoštovanja, ki so bili Vzor Narodom. Ki jim je ponudila roko. In utolažila njihove muke s pošiljkami pomoči: s hrano, z zdravili, z ljubeznijo in razumevanjem.
- ZAGOVORNIK** Gospod sodnik ...
- SODNIK** In potem je prišel Veliki Debeli Jebeni *Dinozaver* in vse skupaj *potacal* v čežano. *Premolk.*
- ZAGOVORNIK** ... Gospod sodnik ...
- SODNIK** Mislim, da je prišel z Japonske.
- ZAGOVORNIK** Obstaja ...
- SODNIK** *Prepričan sem*, da je njegova velikost posledica atomskih poskusov.
- ZAGOVORNIK** Možnost, da prinesemo mir na Bližnji Vzhod.
- SODNIK** Vendar se ne spomnim, kako je dinozaver sploh prišel tja.
- TOŽILEC** Bil je, če gospod sodnik ne zameri, kuščar iz trgovine z malimi živalmi.
- SODNIK** ... kaj je počel v mojih sanjah?
- TOŽILEC** Niso bile sanje, film je bil.
- ZAGOVORNIK** ... Gospod sodnik ...
- SODNIK** *Film* je bil?
- TOŽILEC** Ja, gospod sodnik.
- SODNIK** Je tu notri vroče ali je samo meni?
- ZAGOVORNIK** Gospod sodnik, tačas, ko mi govorimo, sta se dva velika Svetovna Voditelja angažirala na zgodovinski konferenci. Sedla skupaj, verjamemo, v Dobri Veri. Da bi poskušala umiriti razdore na Bližnjem Vzhodu. Razvila sva načrt, ki bi po najinem, če bi jim ga lahko predstavila, prinesel ta blaženi rezultat.
- TOŽILEC** In kaj je ta načrt?
- ZAGOVORNIK** *Obtožencu* Povejte jim. *Obtoženec momlja.* ... dajte no ... *Obtoženec momlja.* *Premolk.* Gospod sodnik, moj klient je prepričan, in mi je tudi demonstriral, da bi preprost zmik tistega, kar bi po vsej priliki utegnilo biti peto ledveno vretence, lahko skozi Popuščanje subduralnega blablabla obnovil mentalno ravnovesje voditeljev in, skoznje, prebivalstva Bližnjega Vzhoda.
- TOŽILEC** Gospod sodnik, primer pred tem sodiščem ...
- SODNIK** Poznam primer pred tem sodiščem. Kaj mislite, da sem, Gluh? Nisem gluh. *Sodnemu slugi.* Nisem gluh, kenede ne, ker tedaj ne bi mogel slišati samega sebe. *Sam sebi.* Muuuu ... Muuuu ... Muuuu ...
- SODNI SLUGA** Gospod sodnik, drznil sem si vprašati zdravnika ...
- SODNIK** *Vprašanje* je: Ali je bil Shakespeare Žid?
- TOŽILEC** Gospod sodnik ...?
- SODNIK** Ali je bil Normalno Človeško Bitje? *Bernardu.* Madonca lepo dišite.
- BERNARD** Hvala, gospod sodnik.
- SODNIK** Kar Danny mi recite ...
- BERNARD** Hvala, Danny. Fejst Možakar ste.
- SODNIK** Uh, dajte. Namreč kaj vam hočem povedat: pripeljite Mir na Bližnji Vzhod in lahko se boste ozirali na to kot na Najponosnejši Dan Svojega Življenja.
- ZAGOVORNIK** Gospod sodnik.
- SODNIK** Je bil Shakespeare Žid? Najprej vi? Kaj rečete?
- TOŽILEC** Gospod sodnik, vnašanje religije na Sodišča ...
- SODNIK** Ne mene s tem. Miiiiislim. Ne znate se človeško obnašat niti do svojega *Tipa* ... *Premolk.* Kaj je v *resnici* zakuhal?
- BERNARD** Zažgal sem. Pekač. Zaradi njega.
- SODNIK** *Vi prasec.* Pridete semle s svojimi, svojimi napihnjnimi zgodbami o Miru in, pa kaj še, levi bodo legli skupaj z jagnjeti. *Flance. Flance,* to vam rečem. Navadne *Flance.*
- TOŽILEC** ... Gospod sodnik ...
- SODNIK** Ker jebena *jagnjeta* že ležijo z jagnjeti.
- TOŽILEC** Pre...
- SODNIK** *Čez noč.* Kaj bodo naredila jebena jagnjeta? »Uaa, uaa, treba bo ajat, in jaz grem ležat k *levom*«?
- BERNARD** Ne.
- SODNIK** *Seveda* bodo legla z levi. In ...

TOŽILEC Gospod sodnik ...

SODNIK *Levi*, po drugi strani: se *zlepa* nikoli ne bodo ulegli z jagnjeti. Ne, požrli jih bodo.

ZAGOVORNIK Gospod sodnik, jutri že odidejo. Ampak trenutno, v teh naglo bežečih trenutkih, se predstavniki dveh velikih in vojskujočih se sil ...

SODNIK Vi verjamete, da se tisti čifuti in tisti ... a, a ...

SODNI SLUGA ... dobri, pošteni Arabci ...

VSI Mmm.

SODNIK ... lahko sploh kdaj nehajo jebat med sabo?

TOŽILEC Na slikah ni zgledal kot Žid ...

SODNIK Slike so zavajajoče. Ste vedeli, da je bil Theodore Roosevelt mulat?

ZAGOVORNIK Gospod sodnik, moj klient ...

SODNIK Vaš klient. Ja, ja. Kaj je naredil? Kaj ga bremeni? Insajderski nakupi?

ZAGOVORNIK Pre...

SODNIK Nadlegovanje otrok? Tule smo sami prijatli ...

ZAGOVORNIK Gospod sodnik, moj klient trdi, da Ni Kriv, in ...

SODNIK Evo, paf, *jaz* nastopim. *Jaz* sem v tem najbolj doma. *Jaz* razumem. Naj naredi samo tole. Okej, *off the record*, samo za, za, za, sodelujte ...

TOŽILEC Gospod sodnik, ukažite mu, naj reče: »Obžalujem«.

SODNIK Točno tako. No, dajmo.

BERNARD Bi mi kdo pomagal poiskat mojo kontaktno?

SODNIK Karkoli že je dečko naredil, mu ukažite, naj stopi sem in reče »Obžalujem« — potem bomo rešili Bližnji Vzhod. *Premolk. Obtoženec in Zagovornik se posvetujeta.*

ZAGOVORNIK Gospod sodnik, moj klient me je prosil, naj posredujem Spoštovanemu Sodišču njegovo stališče, ki je izraženo v eni sami blaženi, blagoslovljeni besedi: Obžalujem.

TOŽILEC Naj nam to izreče.

SODNIK Recite, prijatelji.

Vsi mrmrajo; Obtoženec stopi naprej.

BERNARD Mislim, da bi res moral reči.

OBTOŽENEC Obžalujem.

SODNIK Ne slišim vas.

ZAGOVORNIK Izgovorite, prosim.

OBTOŽENEC Obžalujem.

SODNIK A je bilo težko! Zdaj pa ...

BERNARD Poznam ta glas ... Poznam ta glas ...
george bernstein? Si to ti? Si to ti, pizda ti materna?

OBTOŽENEC Jaz, jaz ...

BERNARD Kako si sploh upaš prikazat sem svoj ksiht?

ZAGOVORNIK Kdo je George Bernstein?

BERNARD Potem ko si me do suhega omolzel na Havajih? Pizda ti materna.

TOŽILEC Kdo je George Bernstein?

BERNARD In mi navedel Lažno ime?

OBTOŽENEC Zajči. Muki ...

BERNARD Ne ti meni »Muki«. Tri Dni sem sedel v tisti hotelski sobi in te čakal, da se vrneš od ledomata.

OBTOŽENEC Zajči. Moja žena.

SODNIK Zajči ...?

BERNARD Žrl oreške makadamia. A se tebi *sanja*, kako količino ogljikovih hidratov sem konzumiral?

OBTOŽENEC Zajči, želel sem ostati, ampak moja žena.

BERNARD »Joj, Zajči, daj da te odpeljem na Havaje ...«

TOŽILEC ... te odpeljem na Havaje ...

SODNIK »Zajči.« To ime *poznam* ...

TOŽILEC Ti kurbir kurbirski. Na havaje te je peljal? Kdaj?

BERNARD Novembra lani.

OBTOŽENEC Zajči, žena me je klicala in je ...

TOŽILEC Meni si rekel, da greš v Atlantic City z Mojo mamo.

BERNARD Zlagal sem se, zlagal sem se, v redu? Ti si se že kdaj?

ZAGOVORNIK Gospod sodnik ...

TOŽILEC Kje si ga spoznal?

BERNARD Je to važno?

TOŽILEC Hočem vedet.

BERNARD Za pultom z usnjeno bižuterijo pri Saksu.

ZAGOVORNIK Gospod sodnik ...

BERNARD Rokovnik je kupoval.

ZAGOVORNIK Gospod sodnik, še ta preostanek dneva ...

TOŽILEC Gospod sodnik, jaz imam tisti rokovnik ...

ZAGOVORNIK Še teh borih nekaj trenutkov, v katerih lahko prineseva mir na Bližnji ...

TOŽILEC Gospod sodnik, tisti rokovnik imam med dokaznim gradivom, ki ... Čak čak čak čak, ogoljufal si me s pomočjo moje mame ...?

Nastopi Zdravnika.

ZDRAVNIK Oprostite, pozen sem.

SODNIK Kdo je pa zdaj tale?

ZDRAVNIK *Sodnemu slugi* Pokažite mi stekleničko. Koliko tablet je vzel?

SODNI SLUGA Gospod sodnik, drznil sem si kontaktirati zdravnika ...

ZDRAVNIK Oprostite, gospod sodnik, pozen sem. Zadržali so me izredni varnostni ukrepi ob koncu Mirovne konference o Bližnjem Vzhodu.

TOŽILEC Ti in moja mama ... Zajči ...?

SODNIK »Zajči.« Njegovo ime je bilo na Listku, zalepljenem k Prošnji.

ZDRAVNIK Dajte mi roko, prosim ...

SODNIK S sokom od pečenke.

ZDRAVNIK Mm, mhm. Roko mi dajte, prosim. *Zdravnik vzame injekcijsko iglo iz torbe.*

SODNIK Zdajle ni čas, da bi se zadevali.

BERNARD Moje ime ... ?

SODNIK Na listku je pisalo, je pisalo ... *Dvigne listek.* Tule. »Rad bi te telega prelizal. Zajči.«

ZDRAVNIK Dajte mi roko, prosim.

SODNIK Ne utegnem ta hip, delo imam – prinašamo mir na Bližnji Vzhod.

ZDRAVNIK Kako boste to izpeljali?

SODNIK Izpahnili jim bomo vratove.

OBTOŽENEC To je poenostavljeno, a v osnovi pravilno ...

ZDRAVNIK Gospod doživlja napad psihotomimetične amnezije, ki jo je povzročilo zdravilo.

SODNIK In kaj to kurc tebe briga?

ZDRAVNIK *Sodnemu slugi* Obvladajte ga, prosim.

OBTOŽENEC Mislim, da ne potrebuje injekcije ...

ZDRAVNIK Prosim?

OBTOŽENEC Nima potrebe po injekciji.

ZDRAVNIK Vi to zdaj govorite v kakšnem svojstvu?

OBTOŽENEC Govorim kot kiropraktik.

ZDRAVNIK Ne, resno ...

OBTOŽENEC Ali vi ne veste tega, da je stanje izrazitejšega mentalnega poslabšanja mogoče omiliti brez zdravil, kot je znano že petnajst milijonov let, zgolj s preprostim zmikom ledvenega vretenca?

ZDRAVNIK Moj kurac.

OBTOŽENEC Prosiiiiim ...?

ZDRAVNIK Umirite pacienta, prosim ...

OBTOŽENEC »Moj kurac«???

ZDRAVNIK Kaj, a ker ni v uradni medicinski terminologiji, je pa trapasto ...? Umirite pacienta, prosim.

OBTOŽENEC Prosim ...? Prosim ...? Prosim ...? *Obtoženec zleze preko ograje in začne daviti Zdravnika.*

OBTOŽENEC No, kaj pa tole, a? Kaj pa tole, a? A je tole prijetno ...?

ZDRAVNIK Au. Au au au ... *In tako naprej.*

OBTOŽENEC Kaj pa tole, a? A je to tudi tako lušno kot špilat zvodnika zavarovalnicam?

ZDRAVNIK Pomagajte ...

OBTOŽENEC A? A? In prodajat svojo dušo za pepelnik?

ZDRAVNIK Pomagajte ...

OBTOŽENEC Z napisom kake fabrike zdravil ...?

SODNIK Kje je moje kladivce ...?

ZDRAVNIK Pomagajte, pomagajte ...

SODNIK ... kje je moje kladivce, pizda ...?

OBTOŽENEC Tega te na medicini niso učili, kaj? Brca Zdravnika.

ZDRAVNIK Pomagajte ...

OBTOŽENEC ... ko so ti dali tisto trapasto
belo haljo ... *Premolk.*

BERNARD ... Samo ssss ... *Se obrne na
Sodnika.* Gospod sodnik ... ?

SODNIK Kurc, vzeli so mi kladivce ...

OBTOŽENEC *Raka ozdravi, pizda napihnjena!*

BERNARD *Tolče s pekačem po sodniški klopi.*
Dovolite sekundo, dovolite sekundo,
dovolite sekundo! *Premolk.*

SODNIK Kaj?

BERNARD Pisalo je: »Rad bi te vsega prelizal.
Zajči.«?

SODNIK Ja.

Bernard udari v jok.

SODNIK Kaj?

BERNARD To je zabeležka ... to je zabeležka,
ki sem jo zapisal njemu, po najinem Prvem
Zmenku. *Tožilcu.* Ti si si jo *spravil* ...?

TOŽILEC S sabo sem jo nosil. Ves ta čas. V žepu.

BERNARD Ne ...

TOŽILEC *v jok* Ja ...

BERNARD Ves ta čas?

TOŽILEC Tako je.

BERNARD Joj, KAKO sem se motil ...

TOŽILEC Zajči ...

BERNARD Mi lahko *odpustiš* ...?

TOŽILEC Zajči, v marsičem sem jaz tisti, ki bi
moral *tebe* prositi za odpustčanje ...

BERNARD Ne, ne ...

TOŽILEC Če bi bil jaz bolj *pozoren* ...

BERNARD Ne, ne, ti imaš svoje delo. Zdaj *vidim*.

TOŽILEC Ampak Zajči. Ampak, ampak jaz sem
izgubil občutek za *sorazmerje*.

BERNARD Ne, ne, ne, ne ...

TOŽILEC Ki je bistveno za vsako živo razmerje.
Joče. Objameta se.

SODNIK Vidite? To, to je tisto, za kar živim. To so
moje sanje. To so sanje Mladega Jurista. Ne
»podkupnine«, no ja, ja, saj jih »jemljemo«,
ampak za kaj živimo? Za, za, za a ...

TOŽILEC Hočem potegniti črto, Zajči, in začeti
znova.

BERNARD ... žšžš ...

TOŽILEC Ampak ne *morem* s temle na duši.

BERNARD Povej mi in odpuščno ti bo.

Tožilec mu nekaj zašepeta na uho. Sem vedel.

TOŽILEC Kaj?

BERNARD Vedel sem ves čas ...

SODNI SLUGA ... *Kaj? Premolk.*

TOŽILEC Oh, Zajči, s čim sem si te zaslužil, ti, ti ...

ZDRAVNIK Jaz bi rad priznal ... Jaz bi rad
priznal ...

TOŽILEC Oh, Zajči ...

ZDRAVNIK Nekoč sem z neko pacientko ...

OBTOŽENEC Jaz bi rad priznal ... *Kriv sem ...
kriv, a slišite ...?* Gospod sodnik, kriv sem
po obtožbi.

BERNARD Česa je obtožen? *Premolk.*

OBTOŽENEC Napadel sem kiropoda. Vsi
zamrmrajo. In ... *Premolk.*

TOŽILEC Olajšajte se.

OBTOŽENEC In seksal sem z gosko. *Joče.*

ZAGOVORNIK Goljufal sem pri dohodnini ...

TOŽILEC Jaz nisem opravil pravosodnega
izpita ...

SODNIK Jaz sem Žid. *Premolk.*

ZDRAVNIK Ta človek je v šoku ...

SODNIK Žid sem. Oče mi je povedal. Priznal
mi je.

TOŽILEC ... oh, gospod sodnik ...

SODNIK Prišel je sem s Poljske. Vsem je
govoril, da je Valižan. Bil je Žid ... Moj oče je
bil Žid. ... Jaz sem Žid ... Jaz sem čifut ... *Joče.*

OBTOŽENEC Niste Žid, razen če je bila mati
Židinja.

SODNIK Kaj?

OBTOŽENEC Niste Žid, razen če je bila mati
Židinja.

SODNIK Nisem Žid ...?

OBTOŽENEC Ne.

SODNIK *Premolk.* Hvala Bogu. Hvala Ti, Bog,
Ti resnično obstajaš! Bog je ...

ZDRAVNIK Primite ga, da pripravim injekcijo.

SODNIK Bog je. Vse je res. Ljudje? Ljudje?
Bog obstaja. Sodnemu slugi. Ste slišali?
Bog obstaja!!! Objame Sodnega slugo.

ZDRAVNIK *pripravlja injekcijo* Protisredstvo bi
moralo delovati takoj.

SODNIK Bog obstaja. Kako, le *kako* bi ga mogli poplačati za neskončne milosti?

ZAGOVORNIK Gospod sodnik, lahko bi vrnili mir na Bližnji Vzhod.

SODNI SLUGA Gospod sodnik, avto čaka. Poklical sem ga, avto čaka, da nas prepelje na Mirovno konferenco.

Vsi razen Sodnika krenejo proti vratom.

Ozreje se in vidi jo, da Sodnik kar sedi.

SODNI SLUGA Čakajte, reči mora še: »Sojenje je preloženo ...«

SODNIK Ja, res je, jaz moram še, am ... Zazvoni telefon.

Vsi gledajo okrog, kdo je tisti nemarnež, ki je pozabil izključiti zvonjenje. Bernard potegne telefon iz žepa.

BERNARD Halo ...

OBTOŽENEC Če bi gospod sodnik samo rekel:

»Sojenje je preloženo ...«

BERNARD *se opravičuje zbranim, medtem ko odpira telefon* Se opravičujem ... Tožilcu.

Tvoja mama je.

TOŽILEC Nimam ji kaj reči.

BERNARD Sprašuje, ali spremljaš mirovno konferenco po televiziji.

TOŽILEC Reci ji, da zdajle ne morem govorit. *Delam.*

BERNARD Mama? Mama? Dela ...

OBTOŽENEC Če bi gospod sodnik samo rekel:

»Sojenje je preloženo ...«

BERNARD *ponavlja vprašanje Tožilčeve matere ...* »Si slišal, kakšen izraz je nek gospod uporabil za drugega gospoda na Mirovni konferenci?« ... *Kaj? Rekel je onemu drugemu, da je kaj...? Na tebe ...?*

OBTOŽENEC Kaj, kaj je rekel?

BERNARD Ali smem ponoviti na Sodišču ... *Rekel je ...*

Zvok siren. Vsi prisluhnejo.

SODNIK A bi kdo izključil čajnik ...?

SODNI SLUGA Gospod sodnik, to so sirene.

ZAGOVORNIK Voditelji so prekinili mirovno konferenco. Razšli so se skregani.

OBTOŽENEC Prepozno, prepozno ... zakaj, o

gospod, zakaj smo obsojeni na nenehne spore?

ZAGOVORNIK No, vse je teklo lepo, dokler niste ubili Kristusa.

Splošno pritrdjevanje. Obtoženca pogreje in napade Zagovornika.

SODNIK Ej, če smo čisto pošteni, ima prav. Vendar je to vprašanje za kak drug dan. *Dvigne kladivce. Zadevo raz...*

SODNI SLUGA Trenutek. *Objame Sodnika z eno roko. Ja, že res, da sva bila na počitnicah na Ibizi, ampak bila sva na strejt strani otoka.*

VSI Joj, prosim ...

SODNIK *pogleda Sodnega slugo, ta prikima, nakar udari s kladivcem* To sojenje je preloženo.

KONEC

sprejeti drugačnosti sočloveka, hkrati pa govorimo o reševanju sveta in vzpostavitvi svetovnega miru, in da tisti, ki pred očmi javnosti učijo dobro, za zaprtimi vrati v resnici sejejo zlo.

Razlog, da za glavno temo konflikta izbere ravno spor med krščansko in židovsko religijo, gotovo tiči v tem, da je javno izražanje religije stalnica v političnem življenju v ZDA, da so Mametovi nosilci krščanskih idej protestanti (episkopalci), ki predstavljajo versko pripadnost skoraj vseh ameriški predsednikov (John F. Kennedy zaenkrat ostaja edini katolik med 44-imi ameriški predsedniki), da Židje s svojimi finančnimi vložki vplivajo na pomembne politične in gospodarske odločitve v ZDA.

V ZDA je religijska retorika stalnica v političnem delovanju ameriških politikov, za razliko od Evrope, kjer ni običajno niti zaželeno, da bi politiki v svoje delo preočitno vnašali religijske elemente. Kljub obstoju mnogih verskih tradicij v ZDA (leta 2001: katoliki 24,5 %, baptisti 16,3 %, metodisti 6,8 %, luteranci 4,6 %, prezbitenijanci 2,7 %, binkoštniki 2,1 %, episkopalci 1,7 %, judje 1,3 %, mormoni 1,3 %, Kristusove cerkve 1,2 %) je mogoče prepoznati določene načine razmišljanja in delovanja, ki jih podpira večina inštitucij v ameriški družbi, tako vlada (neuradno) kot tudi šolski sistem, mediji in številne verske organizacije, s čimer tem načinom razmišljanja in delovanja podeljujejo družbeno, ekonomsko in politično moč. Ta pojav se imenuje javni protestantizem.

ZDA so danes prizorišče delovanja stotin veroizpovedi oz. cerkva, sekt, so prizorišče nastanja novih religij in sprejemanja novih, uvoženih religij. V času svojega življenja tretjina do polovica Američanov zamenja religijo.

Episkopalci so pripadniki ameriške veje anglikanske cerkve. Anglikanska cerkev je prišla na ameriška tla s prvimi angleškimi priseljenci leta 1607 in je bila prva protestantska verska skupnost, ki je vzpostavila stalno prisotnost v Severni Ameriki. Episkopalci poudarjajo oblast škofov. Danes verniki protestantske episkopalne cerkve v ZDA predstavljajo slaba dva odstotka ameriške populacije. Episkopalna cerkev je ena najbolj liberalnih verskih skupnosti v ZDA. Konferenca episkopalnih škofov ZDA je leta 2006 za svojo predsednico izvolila škofinjo. Ameriška episkopalna cerkev šteje okrog 2,3 milijona pripadnikov in je del anglikanske cerkve z okrog 77 milijoni pripadnikov. Le ameriške, kanadske in novozelandske veje anglikanske cerkve poznajo ženske škofo in episkopalna cerkev je glede tega izvedla revolucijo pred 30 leti s posvetitvijo prve ženske škofinje. Leta 2003 so Američani izvedli novo revolucijo s posvetitvijo odkrito homoseksualnega episkopalnega škofa New Hampshirea. Drugi primer izvolitve homoseksualnega škofa se je zgodil leta 2009, ko je ameriška episkopalna cerkev v Los Angelesu na mesto škofinje izvolila lezbijko. Izvolitev homoseksualne ženske na mesto škofinje je razdelila vernike, ki menijo, da Sveto

pismo jasno prepoveduje homoseksualnost. Po drugi strani pa liberalci odločitev argumentirajo s tem, da je treba Sveto pismo brati in interpretirati v duhu časa. To je tudi razlog, da se je ameriška episkopalna cerkev, ki je del anglikanske cerkve, odcepila od anglikanske cerkve in tako homoseksualcem omogočila, da opravljajo škofovsko funkcijo.

Po empiričnih socioloških raziskavah je Amerika ena najbolj religioznih držav na svetu. Leta 2000 je kar 94 odstotkov vseh odraslih Američanov verjelo v boga, 89 odstotkov jih je verjelo v nebesa, 86 odstotkov v Jezusovo vstajenje in v življenje duše po smrti, 85 odstotkov jih je verjelo v čudeže, 82 odstotkov v deviško spočetje Jezusa. Kar 72 odstotkov jih je verjelo v obstoj hudiča, 73 odstotkov v obstoj pekla, 75 odstotkov Američanov je verjelo, da bodo šli v nebesa, 2 odstotka, da bodo končali v peklu, 1 odstotek pa, da bodo končali v vicah. Če religioznost Američanov primerjamo z religioznostjo evropskih narodov, ugotovimo, da je v raziskavi leta 2002 kar 59 odstotkov Američanov izjavilo, da igra religija zelo pomembno vlogo v njihovem življenju, tega mnenja pa je v poprečju le 25 odstotkov Evropejcev.

Velika religioznost Američanov je vzrok za specifičen in zelo kompleksen odnos med religijo in politiko ZDA. 1. amandma postavlja jasno ločnico med državo in cerkvijo, oblikovalci ameriške države so se odločili za prepoved ustanovitve državne

cerkve na zvezni ravni zaradi množice cerkva, ki se med seboj borijo za čim večji vpliv in od katerih nobena ne obsega več kot ene petine prebivalstva. Kljub temu pa je religijska retorika stalnica v političnem delovanju ameriških predsednikov in drugih politikov. V svojih govorih omenjajo boga in se zavedajo, da je organizirana religija v družbenem, političnem in ekonomskem smislu dejavnik, ki ga je treba upoštevati. Številne javne osebe se bojijo, da bi jih označili za 'nevernike', kar je za številne Američane ena najhujših obtožb in zato javnosti na različne načine dokazujejo svojo religioznost. Številni politični in religijski komentatorji so mnenja, da še noben predsednik v ameriški zgodovini v svojih javnih nastopih ni uporabljal religijskega jezika v tolikšni meri kot George W. Bush (43. predsednik ZDA od 2001 do 2009). George W. Bush se je sam opredelil za metodista, za baptisti je to druga največja protestantska skupnost v ZDA s 7 odstotki ameriške populacije. Metodisti so pripadniki protestantske verske skupnosti, ki poudarja versko obnovo, odpravljanje verskih zablod, mlačnosti, poudarjajo osebni razvoj, samodisciplino, verjamejo v odrešitev preko sprejemanja Jezusa, poudarjajo pravo smer v življenju. Nepogrešljiv del njihovega obreda so himne. Metodisti so dobili svoje ime zaradi metodičnih navad svojih privržencev, katerih cilj je bil urejeno in ubogljivo življenje.

Problem Busheve religijske retorike je bil v njegovem iskrenem prepričanju, da dela po božji volji in da je ameriška vojaška in zunanja politika povezana z versko navdahnjeno misijo. Don Evans, član Busheve administracije in njegov dober prijatelj, je izjavil, da Busheva verska prepričanja predsedniku omogočajo zelo jasno razločevanje med tem, kar je dobro, in tem, kar je zlo. Svojo versko pripadnost je izkazoval tudi v vlogi prvega človeka ZDA – izjavil je, da ga je v kandidaturo prepričal božji klic, vsak dan je začel z molitvijo, z molitvijo je odpiral sestanke kabineta, v Beli hiši je organiziral prebiranje Biblije, religijo pa je neprestano vnašal v svoje javne nastope in politične odločitve. V intervjuju za *U. S. News* je izjavil, da se mu zdi vprašanje, ali gredo lahko Judje v nebesa, kontroverzno, vendar da on ni poklican, da odloča o tem, kdo bo šel v nebesa in kdo v pekel. Bush verjame, da gredo v nebesa lahko le tisti, ki sprejmejo Jezusa.

Večina ameriških predsednikov je bila protestantske vere, od tega je bilo kar 12 od 44-ih episkopalcev ali pa vsaj vzgojenih v episkopalski veri (41. predsednik ZDA med leti 1989 in 1993 George H. W. Bush je bil episkopalec). Zadnji predsednik ZDA Barack Obama pripada posebni protestantski cerkvi, ki je bila ustanovljena v ZDA leta 1957 z združitvijo evangeličanske, reformirane in kongregacijske cerkve, ter nosi ime

Združena Kristusova cerkev. Zaradi imena Hussein in življenja v Indoneziji so se tudi pojavile govorice o njegovi muslimanski veroizpovedi. Krstil se je v začetku devetdesetih let dvajsetega stoletja.

Mametov sodni proces se dogaja v času, ko v mestu poteka mirovna konferenca, s katero naj bi vzpostavili mir na Bližnjem vzhodu. Izraelsko-arabski spor ima svojo rdečo nit v problemu razdelitve ozemlja Palestine med Žide in Arabce ter v dejstvu, da je na omenjenem ozemlju zrasla judovska država kljub nasprotovanju Arabcev, ki so tam stoletja živeli kot večinski narod.

Židje so se v Palestino ponovno začeli naseljevati v začetku 20. stoletja, ob tem pa je prihajalo do konfliktov s tam živečimi Arabci. Po prvi svetovni vojni je Palestina prišla izpod turške pod britansko upravo in Velika Britanija je začela voditi nekakšno dvojno politiko do palestinskih Arabcev in Židov, ki so v Palestini videli svojo bodočo državo. Leta 1920 je Palestina, po odločitvi Društva narodov, postala britansko mandatno ozemlje. Ves ta čas se je nadaljevalo priseljevanje Židov, še posebej pred in med II. svetovno vojno. Na arabski strani pa se je povečevalo nezadovoljstvo in napetost. Ob neprestanem večanju števila židovskih priseljencev, njihovi podjetnosti in vojaški moči so se namreč počutili precej ogrožene. Zaradi napetega

položaja je po vojni postalo očitno, da bo palestinsko vprašanje težko rešljivo po mirni poti. Razdelitev Palestine med Žide in Arabce se je zdela še najboljša opcija. Tako rešitev sta zagovarjali zlasti ZDA in takratna SZ ter, pod njunim pritiskom, Velika Britanija. Vprašanje razdelitve je bilo prenešeno pred novoustanovljeno OZN, ki je o tem odločala leta 1947. Odločitev o razdelitvi Palestine z dne 29. 11. 1947 je pomenila uvod v niz vojn in konfliktov, ki se med Izraelci in Arabci vlečejo vse do danes.

Opomba: Vsi podatki, ki se nanašajo na religijo v ZDA, so povzeti po diplomski nalogi Nataše Steklasa: *Religija ameriških predsednikov – primer G. W. Busha*, mentor doc. dr. Marjan Smrke, Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani, 2004.

Mario Šelih

Stoiki so zapisali, da gre odličen kralj lahko po cesti brez zaščite. Naša sodobna Varnostna služba porabi desetine milijonov dolarjev vsakič, ko predsednik in njegovo spremstvo stopijo na plan.

V mitološkem smislu ta denar in trud nista porabljena za to, da bi se zaščitilo krhko predsednikovo življenje – vsa človeška življenja so krhka – temveč da bi se zaščitilo državo in njene državljane pred pojmovanjem predsednikove službe kot ceremonialne, in ker kljub našim silnim naporom, da bi ji podelili resnično moč – Monroejeva doktrina, zakon o vstopu v vojno, »gumb« –, ni tam nikogar, razen nas.

In prav temu pojmu praznine naj bi bil protitež državni pomp. (Pojmovanje stoikov lahko postavimo na glavo: država, ki se ne zaveda, da je njeno vodstvo ceremonialno, in ki se mora pred takšnim pojmovanjem zaščititi ali ga potlačiti, je gotovo nesrečna. Represivno delovanje utegne zanetiti jezo in ta jeza se kaj lahko usmeri proti Voditelju, ki pooseblja to nevzdržno misel. In zato Voditelj na cesti ni varen.)

Naše Obrambno ministrstvo ne obstaja niti, da bi »ohranjalo naš položaj v svetu« niti da bi »zagotavljalo varnost pred zunanjimi grožnjami«. Obstaja, ker smo pripravljeni zapraviti vse – bogastvo, mladost, življenje, čast, sleherno stvar –, da bi se ubranili pred občutki lastne nevrednosti, lastne nemoči.

Naš svetovni položaj ni boren, borno je naše duševno ravnesje. Ko se vdajamo predstavam o lastni večvrednosti, smo kot zasvojenci z igrami na srečo, ki uničujejo sami sebe tako, da nenehno uprizarjajo dramo o svoji lastni nevrednosti. Ti hazarderji ne igrajo, da bi zmagali ali izgubili,

temveč zato, da vzdržujejo ravnotežje, ki ga lahko dosežejo samo, *ko igrajo* – izguba in dobiček pripeljeta v žarišče nesorazmerje med hazarderjevimi dejanji in podzavestjo, in to povzroča nemir.

Kadar zmagujejo, si hazarderji ne znajo pojasniti, zakaj nadaljujejo z igro. Če igrajo zaradi bogatih dobitkov, zakaj jih bogastvo ne zadovolji? Ko nazadnje izgubijo, kar je seveda neizogibno, pa ravno tako ne znajo pojasniti, zakaj so sploh igrali. Če jim je šlo za bogastvo, zakaj niso videli, da je neizogibni konec prav izguba. Oba izida sta neznosna, in zato se morajo ti hazarderji pogrezniti v prisilnost in se prepustiti nelogičnosti in bolečini, da bi se obvarovali pred razkritjem.

Na podoben način naša begajoča zunanja politika razkriva prisilnost našega vpletanja v spore (bodisi v vlogi udeležencev ali pa, če ta položaj ni na voljo, v vlogi posrednikov – v upanju, da bo posredovanje privedlo do vpletenosti v spor).

Ta prisilnost nam prihrani travmo ukvarjanja z nezdržljivostjo teh dveh naših nacionalnih nagnjenj – potrebe po izpovedovanju in potrebe po bahanju. S Korejo opravimo tako, da se vojskujemo v Vietnamu, z državnim presežkom in varnim trgovinskim položajem tako, da uprizorimo tragedijo hranilnic in posojilnic. Vse manj smo zmožni trpeti nacionalno ravnovesje ali pa se zanj truditi, kajti v stanju ravnovesja bi se bržkone morali soočiti z nezavednimi in nesrečnimi temelji našega nacionalnega značaja.

Nadja je ustvarjen zato, da razsoja funkcije zavednega in nezavednega uma. Enako velja za nevroze in psihoze, pa tudi za umetnost. Kadar umetnost deluje kot sintetizator, kot arbiter, pride do ravnotežja. V veliki umetnosti – Biblija, Shakespeare, Bach – je ravnotežje dolgotrajno. Ne gre za to, da bi velika umetnost razkrivala veliko resnico, temveč za to, da velika umetnost konflikt utiša – tako da ga *prezrači*, ne pa racionalizira. (Potlačitev je nevroza, kot je rekel Freud.)

Tiste umetnosti in psevdoumetnosti, ki nagovarjajo zgolj zavedni um, niso zadovoljujoče. Pogledimo na primer problemsko igro. Predstavljajmo si, da se piše leto 1914, ko ženske niso imele volilne pravice. Neka mlada ženska, ki se goreče zavzema za žensko volilno pravico, zbere vse svoje prijateljice, da se bodo posvetile temu problemu. Med njimi je tudi bistra ženska, ki kljub svoji inteligenci nasprotuje splošni volilni pravici. Zdaj dobimo prizor med tema ženskama. Potem imamo še prizor med žensko, ki nasprotuje splošni volilni pravici, in njenim možem. Nato prizor med ženskama, ki se zavzemata za splošno volilno pravico, vendar se jo ena boji podpreti, ker je imela nekoč zunajzakonsko razmerje in jo je strah, da bi nenadna pozornost to utegnila privleči na dan, et cetera.

Če bi vi ali jaz začeli pisati to igro, bi se podobni prizori ponudili kar sami in prepustili bi se jim, naj se sami napišejo. Toda drama je proizvod zavednega uma. Ta

je preobremenjen s potrebo po izražanju zavednega pogleda na svet. In ideja o ženski volilni pravici je tako zelo pomembna, da mora obarvati vse. Sleherni prizor in sleherna replika slehernega prizora se morajo nagibati v smer pravilnega zaključka – in sicer, da je ženska volilna pravica nekaj dobrega – in nezavedni um ne bo nikoli, prav zares nikoli, sodeloval pri ustvarjanju te drame.

In tako dobimo torej zelo pomembno temo, ki kljub svoji pomembnosti pač ne more biti vsebina umetnosti. Iz nje lahko nastane dober traktat, iz nje lahko nastane dobra politična diskusija, lahko tudi odličen govor. Ne more pa biti umetnost.

Brecht je pisal o potujitvenem učinku in o agitpropovskih rabah gledališča. Toda ti njegovi spisi imajo malo opraviti z njegovimi dramami, ki so neizmerno očarljive in lepe in lirične in pretresljive. *Čisto naključje* je, da so hkrati tudi drame o družbenih vprašanjih. (Mislim, da je Brecht velik dramatik. Mislim pa tudi, da je njegovo teoretično pisanje nekoliko problematično.)

Mi lahko še tako na ves glas hvalimo te psevdoumetnosti – kar lahko vidimo med vsako manifestacijo, ki nas prepričuje o naši moči in pravičnosti (mahanje z zastavami in podobno), toda ko je hvale konec, smo prazni in sami. Take manifestacije nagovarjajo naš ego. Sporočajo nam, da je vse – razumevanje, svetovna nadvlada, sreča – v nas samih in znotraj našega dosega. (»Mi smo Number

One!«) in da bi življenje moralo biti (in tudi bo) preprosto za tiste, ki so tako mogočni, dojemljivi in blaženi kot mi.

Toda življenje ni preprosto, resnica ni preprosta, resnična umetnost ni preprosta. Resnična umetnost je tako globoka in zamotana in raznolika, kot so globoki, zamotani in raznoliki um in duše človeških bitij, ki jo ustvarjajo.

Seveda se lahko kar naprej vračamo k psevdoumetnosti – tako kot to počnejo ljudje, ki se prenaledajo ali igrajo na srečo – in upamo, da bo *naslednjič* pa naša izbira gotovo pravilna. Toda cilj prisilnosti ni iskanje miru; njen cilj je vsiljena krepitev prisilnosti same. (Ljudi vleče gledat poletne filme, ker *niso* zadovoljujoči – in jim na ta način nudijo priložnost, da prisilnost ponavljajo.)

Ko si tako zelo prizadevamo, da bi izvolili popolnega voditelja in iščemo popoln, finančno najdonosnejši film ter zasipavamo z nagradami najbolj predvidljive oblike razvedrila, je naš cilj zgolj ta, da lahko nadaljujemo s prisilnim vedenjem. Popoln voditelj/popoln film ne obstaja. Kot tudi ne obstaja zmagovalna kombinacija, ki bo ozdravila zasvojenega hazarderja. In tisto, kar definiramo kot »pot k popolnosti«, obstaja samo zato, da nas pušča v nevednosti o našem temeljnem neravnotežju.

Ko predsednika obdamo s stotinami privrženih strelcev in plačujemo filmskim zvezdnikom milijone dolarjev za tri mesece dela, bogove ne le pomirimo, temveč

pomirimo vodilne akterje *kot bogove* – rekoč: »*Tokrat sem našel popolnost. Tokrat mi je uspelo.*«

Ko potem neizogibno ugotovimo, da nam je spodletelo, potlačimo sovraštvo do samega sebe tako, da si postavimo strožje standarde. Potlačimo jezo nad tem, da nismo pravilno izbrali.

Toda jeza se izrazi v podobah nasilja.

Divje zasledovalne vožnje v filmih in celo ogorčeni vzkliki »v tem filmu je preveč nasilja« razkrivajo naslednje: umetnost, to organsko sredstvo razsojanja med zavednim in nezavednim, je bila na silo vpoklicana v službo samega mehanizma prisilnosti. Umetnost, ki ni več umetnikova domena, je postala podjetnikovo orodje – kar z drugimi besedami pomeni, da je postala orodje zavednega uma. Zavedni um sprašuje »zakaj je dobra umetnost?« in odgovarja »dobra je za razveseljevanje ljudi.«

Toda zavedni um ne uživa v tem, da razveseljuje ljudi skozi umetnost, kajti zavedni um ne more ustvariti umetnosti. In tako se zavedni um poveže z umetnostjo in črpa veselje iz ustvarjanja denarja.

(Bodite pozorni na altruistično izjavo »pomagal bom ljudem, prinesel jim bom umetnost« in na pridobitniško »če jim bom dal, kar hočejo, bom obogatel«, ki sta obe enako napačni rabi človekove potrebe po umetnosti. Obe sta izkoriščevalski. Potreba po umetnosti v nobenem od

primerov ni zadovoljena; v obeh primerih doseže posameznik zadovoljitev s tem, da sodeluje pri tem mehanizmu.)

Umetniki se ne sprašujejo, »zakaj je dobra umetnost«. Nič jih ne sili, da bi »ustvarjali umetnost« ali »pomagali ljudem« ali »služili denar«. Žene jih, da bi olajšali breme neznosnega nesorazmerja med svojim zavednim in nezavednim umom in da bi tako dosegli mir.

Ko delajo umetnost, ima njihova neracionalna sinteza moč, da mir prinese *nam*. Besede racionalnega uma nimajo moči, da bi nam mir prinesle skozi umetnost. (Vsi lahko razkazujemo ameriško zastavo, a ne bomo s tem prav nič okrepili občutka nacionalne varnosti – bolj ali manj jasno dejstvo je, da je opaznost razkazovanja zastave v neposrednem sorazmerju z našim občutkom *ne-varnosti*).

Umetnik mora prestati enake herojske muke kot protagonist. Če sedi v scenarističnem oddelku v Foxovih prostorih in si za to plačan 200.000 dolarjev na teden, ti je jasno, da moraš nehati sanjariti pri belem dnevu in se pri priči lotiti pisanja *Benji se vrača*.

Če pa sedi čisto sam v kavarni in kadiš tisto svojo cigareto, si precej bolj svoboden, da slediš svojim bizarnim, nemirnim mislim. Kajti tvoje misli so bizarne in nemirne. (Če ne bi bile, ne le, da ljudje ne bi hodili v gledališče, tudi sanjali ne bi.) Sedi torej v

Vojko Bešak, Renato Jencnik in Mario Selih

kavarni in se pogovarjaš sam s sabo: »O moj bog, to je *ono pravo*? Se je kdo pred mano že domislil tega? Sem blazen? Bo to sploh komu všeč?«

Tudi to je del procesa. In zelo verjetno znamenje, da si na pravi poti. Včasih sem govoril, da dober pisatelj vrže ven stvari, ki jih drugi obdržijo. Toda zdaj se mi je utrnil še boljši preizkus: mogoče dober pisatelj *obdrži* tisto, kar vsi drugi vržejo ven?

Za mlade in idealistične študente umetnosti je najbolj travmatično zavedanje (če in ko so se sposobni soočiti z njim), da je njihov idealizem popolnoma nekoristen. Razumen človek bi utegnil sklepati: »Umetnost je tisto, kar hočejo ljudje. Daj jim, kar hočejo.« Toda kar vi in jaz hočemo od umetnosti, je mir. Producent, podjetnik, ustanovitelj – tega preprosto ne morejo vedeti; niti *umetnik* tega ne ve. Umetnika ali umetnico preprosto nekaj žene. Umetniki stvari ne počnejo zato, da bi kaj *dali* publiki ali komu drugemu. Oni počnejo stvari, znova ponavljam, da bi ozdravili strahovito neravnotežje.

Razumen podjetnik se stvari loti, da bo »ljudem dal, kar hočejo«. In razum nas napeljuje, da hočejo ljudje vznburjenje in pohabljenje. Da hočejo nasilje. Toda neznanski uspeh ničvredne umetnosti ne priča o njeni vrednosti kot umetnost niti ne o njeni razvedrilni vrednosti, temveč o njeni funkciji kot obliki represije. Las Vegas ne ponuja bogastva (čeprav to zatrjuje) ali vznburjenja (v kolikor vas ne vznburja

ponižanje). Las Vegas ponuja priložnost, da izvajamo svojo prisilnost.

Nasilje ni zabavno per se. Naše odobravanje nasilja v umetnosti je enako odobravanju nasilja v vedenju našega naroda in je prisilni izraz potrebe po potlačitvi – potrebe po prepoznanju podleža in njegovem uničenju. Prisilnost je treba ponavljati, ker venomer spodleti. Spodleti pa zato, ker podlež ne obstaja v zunanjem stvarnem svetu. Podlež, sovražnik je v naših mislih.

Publika te oblike razvedrila podzavestno odobrava. Gledalec se k njim vrača, ker *ne* delujejo – in mora tako znova poskušati in bogove najprej pomiriti s povečano gorečnostjo, z več denarja, z večjo predanostjo, z večjo pozornostjo.

Toda hazardirati ne moremo do te mere, da bi našli mir, niti ne toliko pojesti, da bi bili vitki, ali se toliko oborožiti in šopiriti, da bi se počutili varno.

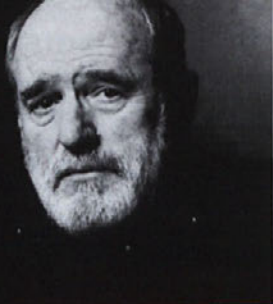
Rasistična Amerika je za svojega podleža določila Afroameričane. Kakor hitro so bili določeni za podleža, ta rasa ni začela trpeti, ker bi bila vir nemira belcev, temveč ker to *ni* bila.

Krščanska Evropa je za vzrok svojih nadlog določila Jude in bes proti Judom se je po vsakem pogromu, ki se je izkazal za neuspešnega, samo še stopnjeval. Danes cveti antisemitizem v Nemčiji, v državi, kjer Judov praktično ni.

Vzporedno s tem, ko se naš center razkraja, elektronski mediji rastejo in se centralizirajo, da bi zagotovili svojo koristnost kot sredstvo zatiranja.

Umetnost, ki obstaja zato, da prinese mir, postane razvedrilo, ki obstaja zato, da zabava, in postaja totalitarizem, ki obstaja zato, da cenzurira in kontrolira. Želja po izražanju postaja v odsotnosti umetnika in spričo vse grozečega, potreba po represiji. »Informacijska doba« je stvaritev kolektivno nezavednega, ustvarjena s strani države in državljanov, stvaritev mehanizma represije, mehanizma, ki nam ponuja odvrčanje pozornosti od našega vedenja o lastni ničvrednosti.

Iz: David Mamet, *Three Uses of the Knife, On the Nature and Purpose of Drama*,
First Vintage Books Edition 2000
Prevedla Tina Mahkota

Prvič v SLG Celje

JANEZ HOČEVAR, dramski igralec

Po končani gimnaziji se je vpisal na AGRFT. Že med študijem se je aktivno vključeval v gledališko življenje v ljubljanski Drami, Mladinskem gledališču in v tistem času zelo pomembnem Odru 57, kjer je igral v delih Eugèna Ionesca, Vitomila Zupana, Dominika Smoleta, Petra Božiča in v prepovedani igri Marjana Rožanca *Topla greda*.

Po končanem študiju in opravljeni vojaščini se je leta 1966 zaposlil v SNG Drama Ljubljana, kjer je odigral nekaj pomembnih vlog: Tonček v Linhartovem *Ta veseli dan ali Matiček se ženi*, Arhitekt v Arrabalovem *Arhitekt in asirski cesar*, Lazar v Strniševih *Žabah*, Filatelista v Jovanovičevih *Znamkah*, *nakar še Emilija*. Za te vloge je v letih 1968 in 1969 prejel nagrado zlati venec na festivalu Malih in eksperimentalnih scen v Sarajevu.

V letu 1973 se je strokovno izpopolnjeval v Parizu in Londonu.

Leta 1974 je prekinil angažma v ljubljanski Drami in se odločil za svobodni poklic. Začel je igrati v različnih slovenskih gledališčih in se obenem posvečal satiri in humorju v različnih medijih.

Za vlogo Jermana v Cankarjevih *Hlapcih*, Millerja v Schillerjevi drami *Spletke in ljubezen* v Mestnem gledališču ljubljanskem in za vlogo Fausta v Grabbejevi drami *Don Juan in Faust* v mariborski Drami je prejel leta 1981 nagrado Prešernovega sklada.

Leta 1978 je prejel Borštnikovo nagrado za vlogo Starca v drami Pavla Lužana *Srebrne nitke* in leta 1981 Borštnikovo nagrado za vlogo Millerja v Schillerjevi drami *Spletke in ljubezen*.

Veliko je sodeloval tudi v drugih medijih – v radijskih in televizijskih igrah, tako otroškega programa kot programa za odrasle – in prejel vrsto nagrad za interpretacije raznih vlog na festivalih Teden radia na Ohridu.

Od leta 1970 do zdaj je posnel celo vrsto filmov in leta 1989 za vlogo očeta v filmu Kavarna Astorija na puljskem filmskem festivalu prejel zlato areno za najboljšo moško vlogo.

V zadnjem obdobju se ukvarja tudi s pedagoškim delom na AGRFT.

Glavni medijski pokrovitelji

VEČER

premena

RADIO
CENTER

Najbolje glasno nije, a vaša Služba

Pripravljamo

Victoria Benedictsson

UROK (The Enchantment)

V novi verziji Clare Bayley

Klasična igra

Prva slovenska uprizoritev

Prevajalec **Jakob Jaša Kenda**

Režiser **Samo M. Strelec**

Victoria Benedictsson (1850–1888) se je rodila na švedskem podeželju. Bila je deležna najboljše izobrazbe, čeprav je bila ta v tistem času privilegij fantov. Želela je postati slikarka in se vpisati na umetniško akademijo v Stockholmu, vendar ji oče tega ni dovolil. Pri enaindvajsetih se je iz obupa poročila z osemindvajset let starejšim vdovcem Christianom Benedictssonom, ki je imel že pet otrok iz prejšnjega zakona, Victoria pa mu je rodila še dva. Pri petintridesetih se je preselila v Stockholm, za seboj pustila provincialno življenje in se začela gibati v literarnih krogih. Prijateljevala je z Ibsenom in Strindbergom. Slednji naj bi po njej oblikoval značaj gospodične Julije v istoimenski drami, vplivala pa je tudi na Ibsenovo oblikovanje značaja Hedde Gabler. V Stockholmu je spoznala literarnega kritika Georga Brandesa, s katerim se je zapletla v javno in škandalozno ljubezensko zvezo. Ko jo je zapustil kot ljubimec in kot kritik (ni hotel napisati recenzije njenega romana), je leta 1888, kmalu po tem ko je končala dramo *Urok*, na isti dan kot je pred dvanajstimi leti umrla njena hčerka, naredila samomor. Njeno dramo, ki jo je podpisala s psevdonimom Ernst Ahlgren, so odkrili in uprizorili šele po njeni smrti leta 1910.

Ob svojem nastanku je bila drama *Urok* popoln škandal, saj gre v resnici za oris ljubezenske afere med Victorio in Georgom. Zgodba je nabita z erotiko in v središče dogajanja postavi Luise, izobraženo, ugledno, samsko, mlado žensko, ki živi neodvisno življenje v Parizu, kjer spozna fatalnega Gustava Allanda, znanega umetnika in ženskarja. Luise svobodno ljubezen postavi pred poroko s provincialnim bančnim uslužbencem. Strastna in nora ljubezen z Gustavom Allandom pa zanjo pomeni tragičen konec.

Premiera 14. maja 2010

David Mamet

ROMANCE

Comic drama
First Slovene Production

Translator **Zdravko Duša**
Director **Matjaž Zupančič**
Dramaturge **Tatjana Doma**
Set Designer **Sanja Jurca Avci**
Costume Designer **Bjanka Adžić Ursulov**
Sound Designer **Vanja Novak**
Language Consultant **Jože Volk**
Lighting Designer **Andrej Hajdinjak**

CAST

The Prosecutor Renato Jenček
The Defense Attorney Mario Šelih
The Defendant Vojko Belšak
The Judge Janez Hočevar
(guest appearance)
The Bailiff David Čeh
Bernard Aljoša Koltak
The Doctor Zvone Agrež

Opening 19 March 2010

Essayist, playwright, screenwriter and film director David Mamet ranks as one of the most prominent contemporary American authors. His works are known for their clever, smart, terse and sometimes vulgar dialogue full of sudden and unexpected twists and turns. In his harsh satirical drama *Romance* Mamet purposefully keeps it vague why the Defendant is on trial and what exactly the trial is about. The whole idea is to use a farcical court case to skewer everything from our justice system to politics, pedophile priests and religious prejudice. All these issues are extremely topical for the social and political life in America at the turn of the 21st century, which is why Mamet launches a resolute attack on ethnic, religious and gender stereotypes. There is a message beneath all the insults and terms of abuse which might be summed up as follows: As long as we are unable to deal sensibly with our day-to-day disagreements and different points of view by means of a respectful and emphatic dialogue, all the peace conferences in the world will fail to resolve anything.

In a bizarre Kafkaesque trial which takes place against a background of a Middle East peace conference, the total disintegration of our system, its values and democracy is exposed. Mamet has a go at political correctness in an extremely incorrect and witty way. The Judge is more preoccupied with his allergies than with the case, the Prosecutor is having a domestic squabble with his lover, the Defense Attorney quarrels with the Defendant who is coming to terms with his Jewishness ... The cast of six leading characters consists of six grotesque and bigoted characters whose petty prejudice takes form of homophobia, anti-Semitism, corruption and conservatism. Using in-your-face and clever dialogue Mamet reveals the utter vacuity of our legal system as a foundation of Western democracy.

DRUŽENJE V FOYERJU SLG CELJE

Spoštovani obiskovalci in prijatelji gledališča!

Želimo si, da bi gledališče postalo prostor druženja, kjer lahko poleg gledaliških užitkov, ki vam jih nudijo naše predstave, uživate tudi v družbi prijateljev in znancev.

Vabimo vas v foyer SLG Celje, kjer lahko v bifeju poklepetate in izmenjate vtise o predstavah.

V sodelovanju s **Hotelom Evropa** bife v foyerju SLG Celje obratuje eno uro pred predstavo, med odmorom in eno uro po predstavi.

Vljudno vabljeni!

Gledališki list
Slovenskega ljudskega gledališča Celje
Letnik 59, sezona 2009/10, številka 6
Izdaja Slovensko ljudsko gledališče Celje.

Vse pravice pridržane.

Cena te številke je 2 EUR.
V skladu s 13. točko prvega odstavka 26.
člena Zakona o DDV davek ni obračunan.

Za izdajatelja **mag. Tina Kosi**

Urednica **Tatjana Doma**

Lektor **Jože Volk**

Fotograf **Damjan Švarc**

Prevajalka **Tina Mahkota**

Oblikovanje **Alten10**

Naklada 1.000 izvodov

Celje, Slovenija, marec 2010

Celje - skladišče

D-Per

97/2009/2010

5000029217,6

COBISS ©

